

מלסה בלאי Melesse Belay

00:00:00:23 00:00:07:02

שמי מלסה בלאי טרקין מנגיסטו.
- או-קיי.

00:00:07:06 00:00:12:20

או שבעברית קוראים לי יוסף או מלסה.

00:00:13:16 00:00:19:15

שם משפחתי הוא מנגיסטו,
על שם אביו של אבא שלי.

00:00:19:18 00:00:21:17

שם אבי הוא בלאי.

- או-קיי.

00:00:22:07 00:00:31:05

יש לך שמות אחרים? שאחיות שלך,
דודות שלך קוראים לך?

00:00:31:12 00:00:36:08

יש לי כל מיני כינויים, אבל
רוב הזמן קוראים לי מלסה.

00:00:36:11 00:00:39:23

רוב הזמן קוראים לי בשמי – מלסה.
- או-קיי.

00:00:40:18 00:00:43:24

למה קראו לך מלסה? מה משמעות השם?
- או-קיי

00:00:45:05 00:00:50:24

תראי, הסיבה שקראו לי מלסה היא

00:00:51:12 00:00:56:06

ובכן, על פי ההסבר שקיבלתי ממשפחתי,

00:00:57:02 00:01:07:02

מספרים שהיה

לי אח גדול והוא מת.

00:01:07:21 00:01:19:02

לאחר פטירתו, אני נולדתי.

בשל המקרה הטרגי הזה קראו לי מלסה.

00:01:19:09 00:01:30:22

סיבה נוספת, כשהייתי קטן בן כמה
חודשים, הוריי שהיו פרודים השלימו.

00:01:31:10 00:01:34:10
זה שם ממש יפה.
- כן.

00:01:34:16 00:01:37:14
היכן אתה ממוקם
בסדר האחים במשפחה?

00:01:38:02 00:01:40:06
אפשר להגיד שאני הילד השני.

00:01:40:08 00:01:46:22
אם כוללים את האח שנפטר...
כשהוריי התגרשו, הייתי השלישי.

00:01:47:06 00:01:55:22
או-קיי.
- וכשהם התפייסו וגם כשאחי מת.

00:01:56:00 00:02:03:15
כשהם התגרשו והתפייסו
הם החליטו לקרוא לי מלסה.

00:02:03:17 00:02:05:01
זה ממש יפה.

00:02:05:07 00:02:09:02
כמה אחים ואחיות יש לך?

00:02:09:11 00:02:19:00
ובכן, יש לי 3 אחיות, הם היו 4,
אחת מהם מתה כשהיינו באתיופיה.

00:02:19:19 00:02:30:01
אנחנו 5 אחים ו-3 אחיות.
בסה"כ אנחנו 8 אחים ואחיות.

00:02:30:04 00:02:37:19
או-קיי. מאיזו סיבה אחיך הגדול מת?
שמעת סיפורים על סיבת מותו?

00:02:37:22 00:02:42:11
את יודעת, זה קרה באתיופיה,
הוא נפטר ממחלה כשהיה תינוק.

00:02:42:13 00:02:48:04
כיוון שהמקרה אירע כשהייתי תינוק,
לא שאלתי שום דבר.

00:02:48:06 00:02:50:06

הוא מת כשהיה תינוק.
- או-קיי.

00:02:50:18 00:02:54:00

אתה יודע לספר על הדורות?
- כן.

00:02:54:03 00:02:56:13

גם בצד של אביר וגם של אמר?
- כן.

00:02:56:18 00:03:07:05

אם זה חשוב, אז המשפחה של אבי
הם מאזור גונדר ממקום בשם "קוששליט".

00:03:07:19 00:03:18:19

שם אבי בלאי טרקין, טרקין מנגסטו,
מנגסטו אינלם, אינלם מרו, מרו בוגלה.

00:03:19:02 00:03:22:11

ובכן, מה עם הצד של אמו?

00:03:22:18 00:03:32:18

בצד של אמו, אימא של אבי
שמה - ארגהוין, ארגהוין מקונ.

00:03:34:01 00:03:38:14

מקונ יונס

00:03:39:00 00:03:47:16

גם הם מאותו אזור בגונדר.
וככה זה מהצד של אבא שלי.

00:03:47:20 00:03:49:13

מה עם הצד של אמר?

00:03:49:22 00:04:03:08

הצד של אמי, אביה, הוא מאזור מוכר
שנקרא "קולא-דבה" שבמחוז גונדר.

00:04:03:11 00:04:09:14

המקום שבו הם חיו נקרא "אתייה".
חיה שם בעיקר אוכלוסייה מבוגרת.

00:04:09:18 00:04:16:19

ושם היה בית כנסת מפורסם או כפי
שאנחנו היינו קוראים לזה "מסגד".

00:04:16:21 00:04:25:01

חיו שם הרבה אנשים מבוגרים,
זכור לי שתיירים רבים ביקרו שם.

00:04:26:08 00:04:28:02
הוא נולד באזור הזה.

00:04:28:04 00:04:42:00
שמו "קסיה יהולשת", "יהולשת ווסה",
"ווסה", נדמה לי "אלמיה".

00:04:42:02 00:04:43:09
ספר רק מה שאתה מצליח לזכור.
- כן.

00:04:43:23 00:04:47:23
זו השושלת מצד אביה של אמי.

00:04:48:00 00:05:01:06
מהצד של אימא של אמי, שם אמי "ננו",
"ננו קסה", "קסה יהולש"ת, "יהולשת ווסה".

00:05:01:11 00:05:16:10
הצד של אימא של אמי,
"בטהה פרדה", פרדה טלה, זהו שמם...

00:05:16:12 00:05:22:04
אתה יודע מעבר לשמות שהזכרת?
- כן, אבל אני צריך לנסות להיזכר.

00:05:22:05 00:05:25:18
אין בעיה.
- אלה השמות מהצד של שניהם.

00:05:25:23 00:05:32:00
או-קיי.
באיזה שנה נולדת?

00:05:32:24 00:05:38:12
זו שאלה ממש קשה.

00:05:38:21 00:05:46:03
אבל כפי שסיפרו לי, לפי הספירה
האתיופית נולדתי בשנת 1973.

00:05:46:20 00:05:49:00
או-קיי.
- ובכן...

00:05:49:03 00:05:52:08
או-קיי.

- ככה זה.

00:05:52:10 00:05:55:10

לפי הספירה האתיופית
נולדתי בשנת 1973.

00:05:55:11 00:05:58:15

עכשיו נעבור לאזור שבו נולדתי?

00:05:58:17 00:06:02:12

תאר לי איך נראה המקום?
מה אתה זוכר מילדותך?

00:06:04:08 00:06:15:08

נולדתי בגונדר במקום בשם "קוששילית".

00:06:16:21 00:06:26:07

זה המקום שבו נולדתי וזה המקום
היחיד שהכרתי עד שעלינו לארץ.

00:06:26:11 00:06:32:17

איך נראה המקום?
תאר לי את הנוף המקומי, את הבית?

00:06:32:19 00:06:41:01

רוב האנשים באתיופיה
חיים בבית בכפר.

00:06:42:06 00:06:48:15

מה שאני זוכר כשהייתי קטן
זה שגרנו בבית מעץ.

00:06:50:20 00:07:00:08

בקרבת מקום היה הבית של סבי
"טרקין מנגיסטו" הוא גר באזור.

00:07:00:21 00:07:04:07

גם לו, כמו לנו, היה בית מעץ.

00:07:04:09 00:07:09:12

באזור גם היו באר ונחל.

00:07:10:01 00:07:21:21

זכור לי, שהיינו משפריצים מים
זה על זה, וכל מיני משחקי ילדות.

00:07:22:03 00:07:23:15

אלו הזיכרונות שמלווים אותי.

00:07:24:01 00:07:28:07

נוסף על כך, עבדתי כנער
כרועה צאן ובקר.

00:07:29:08 00:07:36:07
עולים לי זיכרונות שהייתי
לוקח את הפרות לשתות בנחל,

00:07:36:17 00:07:49:06
בנחל בשם "ברברי מנץ" היה מפגש
של רועי הצאן, הנחל היה מאוד גדול,

00:07:49:08 00:07:54:04
שם כל רועי הצאן היו
מתאספים כדי שהפרות ישתו.

00:07:55:04 00:07:59:01
היינו נותנים לבהמות
לשתות לפי התור.

00:07:59:04 00:08:15:10
כל אחד היה מביא את הבהמות כדי
לתת להן לשתות, לפי התור שנקבע.

00:08:15:13 00:08:23:24
לפעמים היו מצבים שהיינו רבים על
מקום, היינו מכים אחד את השני.

00:08:24:02 00:08:29:07
כל החוויות האלה
ממש חקוקות בזיכרוני.

00:08:30:11 00:08:36:03
וגם, זכור לי שהיינו מובילים
את הפרות לשטחי המרעה,

00:08:36:05 00:08:44:00
לצד זה היו גם שדות תירס וגידולי
ירקות נוספים של חקלאים,

00:08:44:01 00:08:51:15
וכשלא שמרנו עליהם, שמרנו עליהם
היכן שיש שדות. זה האוכל שלהם.

00:08:52:23 00:08:54:23
וכשיחקנו, מבלי שנשים
לב הן אכלו מהשדות,

00:08:55:06 00:09:05:00
אז היינו מקבלים מכות מהחקלאים,
לפעמים היינו מצליחים לברוח,

00:09:06:00 00:09:08:00
לפעמים הם היו רודפים
אחרינו עם אבנים,

00:09:08:05 00:09:10:17
ולפעמים הצלחנו לחמוק.

00:09:11:07 00:09:13:20
כל החוויות האלה הן בלתי נשכחות.

00:09:14:01 00:09:18:22
האם אתה זוכר סיפורים נוספים?
אם כן, ספר לנו בבקשה, בהרחבה.

00:09:20:01 00:09:33:06
ובכן, בתקופה ההיא הייתי בן 8-9,
עבודתי הייתה ברעיית צאן ובקר.

00:09:33:08 00:09:38:01
כשמלאו לי עשר, התחלתי לעבוד
במשק החקלאי של משפחתי.

00:09:38:03 00:09:50:09
בכפר, כשילד מתחיל להתבגר,
הוא חייב להתחיל לעזור בחקלאות.

00:09:50:12 00:09:52:19
זאת אומרת, לנכש את העשבים
ולחרוש את האדמה.

00:09:52:21 00:10:03:09
לפני שתמשיך, מה היו תחומי
האחריות שלך כרועה צאן?

00:10:03:12 00:10:10:08
וגם, ספר לנו אילו משחקים
נהגתם לשחק בילדותך?

00:10:10:11 00:10:15:11
או-קיי.
- תחלוק איתנו בבקשה את הרגעים האלה.

00:10:15:18 00:10:35:06
תראי, האחריות שלי הייתה להחזירם
בראים ולשמור שלא יאכלו מהשדות.

00:10:35:16 00:10:48:09
אם הפרות אכלו כשלא שמנו לב, ברחנו.
אחריותנו הייתה שלא ירביצו לפרות,

00:10:48:10 00:10:49:04
מי מכה את הפרות?

00:10:49:08 00:10:53:20
החקלאי שהפרות אכלו
את השדות שלו מכה אותן.

00:10:54:09 00:10:59:07
קרה לך שחקלאי מסוים תפס אותך?
ספר לי על זה.

00:10:59:09 00:11:16:09
הייתי עם העזים, והן אכלו מהשטח של
החקלאי, אני זוכר שמדובר בשכן שלנו,

00:11:17:09 00:11:23:03
וכשהוא ראה שהעז אכלה לו מהשדות
הוא נתן לעז מכה והרג אותה במקום.

00:11:25:00 00:11:29:06
אז מה עשית?
ספר לי מה עשית.

00:11:29:10 00:11:36:07
כשהוא הגיע, נמלטתי בפחד.
ברחתי מכיוון שהאיש היה מאוד רע.

00:11:36:12 00:11:44:06
אין ביכולתי להזכיר את שמו,
אך הוא הכה באכזריות את העז, שמתה.

00:11:45:10 00:11:50:20
אני, שקיבלתי ממנו מכות בעבר,
נסתי על נפשי כדי שלא יכה אותי.

00:11:51:14 00:11:59:08
רצתי לבית וסיפרתי על המקרה
לסבי טרקין מנגיסטו ולאבא שלי.

00:12:00:24 00:12:08:18
ואחרי כל זה חטפתי מכות מאבא שלי,
כיוון שלא שמרתי טוב על העז.

00:12:09:05 00:12:11:12
זה אחד הרגעים שלעולם לא אשכח.

00:12:12:17 00:12:16:14
כאמור, האיש הכה את העז והרג אותה.

00:12:16:17 00:12:31:23

ואז, משפחתי תבעה אותו בבית דין,
אני זוכר את זה בתור ילד.

00:12:32:01 00:12:42:07

הם תבעו אותו, ולאחר שהצגנו עדים,
הוא חויב לשלם את הסכום שנקבע.

00:12:43:00 00:12:48:09

לבסוף, הוא שילם את מלוא הסכום.

00:12:48:11 00:12:53:22

מה עוד אתה זוכר ממקרה זה?
מלבד זה שבעצם חטפת מכות ועונש,

00:12:54:11 00:12:58:23

מה עשה אביך חוץ מלתבוע
את אותו איש בבית דין?

00:12:59:02 00:13:14:11

לפני שהגיעו לבית דין, אבי
התווכח אותו, והפרידו ביניהם.

00:13:14:14 00:13:20:21

הוא היה איש לא נעים,
שרב עם עוד אנשים.

00:13:20:23 00:13:25:17

האיש הזה היה מכה גם את
רועי הצאן וגם את הפרות.

00:13:26:04 00:13:28:23

כמו כן, אם נכנסו לשדות
שלו, הוא מיד הגיב באלימות.

00:13:29:06 00:13:42:18

למשל פה בארץ אני מסביר לילדיי,
יש לי בן ו-3 בנות, ולהם אני מספר

00:13:42:23 00:13:51:12

על הילדות שלי באתיופיה
ועל ההבדל בין הילדות שלי ושלם.

00:13:51:18 00:13:59:05

לדוגמא, הילדות שלנו הייתה ממש קשה.
לעומת זאת, פה בארץ הילדים מפונקים.

00:13:59:14 00:14:06:02

לעשות שיעורי בית קשה לכם.
בנוסף, היחס שלכם לא מכבד.

00:14:06:11 00:14:13:05
לפעמים אני מסביר להם
על החינוך שהיה באתיופיה.

00:14:13:10 00:14:15:23
כשהיא שואלת אותי:
מה זה להיות "רועה צאן"?

00:14:16:00 00:14:25:06
פה בארץ, מסלול החיים של ילד הוא
במסגרת, בביה"ס מכיתה א' ועד י"ב.

00:14:25:09 00:14:29:22
ואז רובם מתגייסים לשירות בצה"ל.
- רגע, אל תסביר על הארץ. אל תערבב.

00:14:29:23 00:14:39:07
ובכן, כפי שסיפרתי יש דברים בלתי
נשכחים, המקרה של העז שנהרגה וכולי.

00:14:39:10 00:14:49:12
וגם, את תופתעי, בילדותי היה לנו
חמור אחד שהיה בבית בזמן שישנו.

00:14:50:14 00:15:07:08
הבית עשוי מעץ ולמטה הייתה מיטה,
בא לאסם צבוע ונשך את החמור.

00:15:07:17 00:15:09:11
הצבוע נכנס לבית שלכם?
- כן.

00:15:09:15 00:15:14:08
זה קרה בתוך האסם,
כשצבוע נשך אותו, החמור ברח.

00:15:15:13 00:15:18:01
הבנת?
- זה קרה ביום או בלילה?

00:15:18:03 00:15:20:02
זה היה בלילה כשישנו,
זה קרה בלילה.

00:15:20:07 00:15:23:23
אני קמתי והודעתי לאבא שלי,

00:15:24:01 00:15:25:21
כשהצבוע נשך אותו,

החמור ברח.

00:15:26:09 00:15:30:09

זו דרכו של הצבוע, הוא נושך
ועוקב אחרי הטרף עד שמתעייף, וטורף.

00:15:30:15 00:15:32:19

ואז איבדנו את החמור.

00:15:32:20 00:15:34:19

ככה בעצם הצבוע צד את הטרף שלו?
- כן.

00:15:34:21 00:15:41:15

כן, הוא נושך את החמור בחלקו
האחורי כיוון שזו נקודת התורפה שלו.

00:15:42:04 00:15:51:03

אז אמרתי להוריי ולסבי שהחמור נטרף,

00:15:51:06 00:15:53:06

עכשיו אני נזכר שהייתי
ילד קטן ונורא פחדתי.

00:15:53:07 00:16:02:13

סיפרתי לסבי ולאבא שלי שהצבוע נשך
את החמור והבריח אותה לכיוון השדות,

00:16:02:24 00:16:05:06

רדף אחריו וטרף אותו.

00:16:05:18 00:16:08:18

חכה רגע, ראית שהצבוע מתגנב לאסם?

00:16:08:20 00:16:14:17

כן, כשהצבוע הגיע ועשה קולות
הייתי שם, אך מאוד פחדתי.

00:16:14:18 00:16:18:04

כשהוא נשך אותו, הוא צעק,
וכשהתעוררתי ראיתי שמדובר בצבוע.

00:16:18:08 00:16:23:01

אבל לא עשיתי כלום מהפחד.
לאחר מכן...

00:16:23:03 00:16:31:14

ישנת בקומה מעל?
- כן, מדובר על בית דו קומתי.

00:16:31:16 00:16:35:08
עכשיו, הוא נשך אותו והוא יצא
מהאסם והחל לברוח לכיוון השדות.

00:16:35:10 00:16:37:04
וראית את כל זה קורה?
- כן.

00:16:37:06 00:16:40:03
כן, אלה מראות קשים בשביל ילד.

00:16:40:05 00:16:48:02
או-קיי.
- ואז כשהגיעו, זה היה בשעות הערב,

00:16:48:15 00:16:58:11
ואז אבי וסבי ז"ל שאלו היכן החמור?
אמרתי להם שהוא נעלם.

00:16:58:14 00:17:04:13
למחרת באור יום מצאו את
חלקי גופתו לאחר שנטרף.

00:17:04:19 00:17:07:11
זה אחד הרגעים שלעולם לא אשכח.

00:17:07:13 00:17:11:04
איך קרה שצבוע הסתובב בקרבתכם?
הם מתגנבים לבית לעיתים קרובות?

00:17:11:08 00:17:20:14
באזורנו, הצבוע שווה בשעות הלילה
בתוך מערה, מערה שלו ושל להקתו.

00:17:20:18 00:17:25:15
הצבועים מסתובבים בעיקר
בשטחים פתוחים.

00:17:26:04 00:17:37:10
פעם אחת, אני ואבי הלכנו לגונדר
לייצר פחמים, אבי עסק בנפחות.

00:17:37:16 00:17:42:17
הוא לקח אותי כדי שאעזור לו לסחוב,
ובדרך נתקלנו בצבוע והוא הבריח אותנו.

00:17:42:21 00:17:46:08
זה סיפור יפה, ספר לנו בהרחבה.
- ובכן,

00:17:46:15 00:18:01:05
זה קרה בשטח פתוח, כשחטבנו עצים
כדי להכין פחמים שישמשו לבעירה.

00:18:01:11 00:18:06:22
אבי חטב את בולי העץ
ואני הייתי בערך בן 9 או 10.

00:18:08:14 00:18:11:02
באמצע העבודה בא לקראתנו צבוע.

00:18:12:03 00:18:28:00
עכשיו, צבעו של הצבוע
היה לבן ו... הוא צלע.

00:18:28:09 00:18:36:08
קראתי לאבי ושאלתי אותו מה זה?
אמרתי לו: נדמה לי שזה צבוע.

00:18:36:10 00:18:40:04
הוא אמר לי : זה לא צבוע,
והוא זרק עליו אבנים והבריח אותו.

00:18:40:23 00:18:46:01
הצבוע ברח, הוא היה פחדן.

00:18:46:06 00:18:48:24
אלה הדברים שזכורים לי.

00:18:49:01 00:18:54:08
לאחר מכן, אחרי שחטבנו את העצים
סחבנו אותם על גבנו וחזרנו הביתה.

00:18:54:15 00:18:59:20
הוא הבריח אותנו באבנים וכך זה נגמר?
- כן, הצבוע היה פחדן.

00:18:59:24 00:19:04:14
דפוס הפעולה של הצבוע הוא
להפתיע אותך ולטרף אותך.

00:19:04:24 00:19:08:12
זה אחד מהמקרים,
אבל יש עוד סיפורים רבים.

00:19:08:14 00:19:14:09
קדימה, שתף אותנו בעוד סיפורים.
שתף אותנו, מדובר במקרים לא פשוטים.

00:19:14:11 00:19:16:14

כן, כן.
- אף שבאנו משם, ספר לנו בכל זאת.

00:19:16:16 00:19:23:06
סיפור נוסף, כשהיינו קטנים,
היינו שומרים על הפרות,

00:19:23:08 00:19:32:01
זה היה באביב, כשהפרידו
את גרגירי הטף מהשיבולים.

00:19:32:03 00:19:43:15
באותו זמן העברנו את הלילה
אצל דודי מחוץ לבית וישנו בגורן.

00:19:43:16 00:19:45:16
למה ישנתם בגורן?

00:19:45:21 00:19:52:15
כיוון שהפרדת גרגירי הטף מהשיבולים
לא אורכת יום אלא בין 3 ל-4 ימים.

00:19:52:18 00:20:01:02
זה נעשה בעזרת שור,
לעיתים בעזרת כמה שוורים.

00:20:01:11 00:20:07:24
כמות בינונית, לוקח יום יומיים.
ואם הכמות גדולה, זה יכול לקחת שבוע.

00:20:08:02 00:20:10:17
כלומר, עד שהגרגירים מתייבשים
ונפרדים מהשיבולת.

00:20:10:20 00:20:23:00
לאחר מכן, כשהתבואה הגיעה לגורן,
הוטל עלינו לשמור עליה.

00:20:23:03 00:20:25:22
סליחה, אבל היכן שמים את
התבואה ושומרים עליה?

00:20:26:01 00:20:40:07
את התבואה מובילים לגורן,
ושם מפרידים בין הגרגירים לשיבולת.

00:20:40:11 00:20:45:21
למה בעצם שומרים בגורן?
- יש גניבות, וגם כדי שהפרות לא יאכלו.

00:20:46:00 00:20:52:02

זה היה הכרחי, כי היה צורך
לשמור על התבואה מגנבים ומזיקים.

00:20:52:06 00:20:54:00

זה היה הכרחי.

- או-קיי.

00:20:54:03 00:20:59:10

ישנו ממש בתוך הגורן תחת
הערימות הגדולות של התבואה.

00:20:59:12 00:21:00:12

או-קיי.

00:21:00:14 00:21:14:18

לאחר שישנו, באותו הזמן... בזמן
שישנו, זה היה ביום ראשון בערב.

00:21:15:14 00:21:26:01

לאחר שינה קצרה קמנו
והערנו את המשפחות שלנו.

00:21:26:06 00:21:29:00

כשהלכנו להעיר אותם,
שמנו לב שגנבו את השוורים,

00:21:29:05 00:21:34:06

גנבו לנו שני שוורים, האחד
של משפחתי והשני של השכן שלנו.

00:21:34:15 00:21:36:23

או-קיי.

- אנחנו קרובי משפחה.

00:21:37:02 00:21:45:00

המפתיע הוא שגנבו לו את השור, מי
שהביא לו את השור הוא ארגון אורט.

00:21:45:08 00:22:01:08

באותה התקופה ארגון "אורט" עזר
לביתא ישראל בכל מיני צורות.

00:22:01:10 00:22:10:15

ואת השור הוא קיבל מהארגון הזה.
והממשלה עזרה לעניים ונתנה שור.

00:22:10:20 00:22:16:06

כלומר, לאיש היה שור יחיד שקיבל
מהארגון והגנבים גנבו את השור הזה.

00:22:16:12 00:22:26:04
כאשר קמנו בבוקר והלכנו להעיר את
משפחתנו, לא היו שני השוורים.

00:22:27:01 00:22:28:07
או-קיי.

00:22:29:09 00:22:41:15
עכשיו, משפחתי לא ידעה שנגנב השור,
יש גדר סביב האזור של הפרות.

00:22:41:21 00:22:51:14
הם עברו את הגדר ולקחו את השור
שלנו ואת השור של השכן ונעלמו.

00:22:52:08 00:22:58:19
הפרות נגנבו ואז,
משפחתנו לא ידעו שגנבו את השוורים.

00:22:59:03 00:23:05:05
גם לאחר שהודעתי להם שהשוורים
נגנבו, אבי וסבי לא האמינו לי.

00:23:05:08 00:23:07:18
איך גיליתם כל כך מהר על הגניבה?

00:23:07:20 00:23:18:12
כוונתנו הייתה להעיר אותם משנתם.
- הבנתי. איך הבנת שהשוורים נגנבו?

00:23:18:13 00:23:20:01
ידוע שבאזור הזה יש גנבות.

00:23:20:04 00:23:25:12
באזור כולו מתבצעות גניבות,
לא רק לנו אלא לכל התושבים.

00:23:25:19 00:23:38:21
במקרה אחר, גנבו לדודי שור
והוא קיבל מידע והצליח להחזיר אותו.

00:23:39:01 00:23:39:21
או-קיי.

00:23:39:23 00:23:48:10
לאחר שמשפחתנו הבינה שהשוורים נגנבו,
הם התחילו להתעצבן על מה שקרה.

00:23:49:11 00:23:53:19

היו צעקות בכפר,
וקריאה לתפוס את הגנב.

00:23:53:24 00:23:56:19
זה קרה ליד המשרדים של ראש המועצה,
זה היה בשעות הערב.

00:23:59:02 00:24:11:12
ואז התושבים קיימו אסיפה, שכרו גשש
והחלו בחיפושים אחר השוורים.

00:24:12:00 00:24:17:17
ההתארגנות לא פגעה בתהליך החיפוש?
כלומר, אולי הגנבים כבר התרחקו.

00:24:17:20 00:24:29:15
לא. בתחילה המחפשים מאתרים גשש
שיעקוב אחר טביעות רגליים.

00:24:29:23 00:24:32:13
הגשש נותן מידע ומספר כיצד הגנבים
לקחו את השוורים ולכן מועדות פניהם.

00:24:32:22 00:24:39:10
לאחר מכן, הולכים בעקבות הסימנים,
ומגיעים למקום שבו נגמר העקבות.

00:24:39:12 00:24:50:10
אם המקום אינו בטוח, מפעילים
מודיעין כדי לאתר את השוורים.

00:24:50:12 00:24:58:04
לפעמים היו מחביאים את השוורים בכל
מיני מקומות, במחסן של כנסיות וכולי.

00:24:58:06 00:25:00:08
או-קיי, אז מה קרה בסוף?

00:25:00:10 00:25:07:10
הייתי ילד באותה תקופה. הם הגיעו
למקום שבו חשדו שנמצאים השוורים.

00:25:07:15 00:25:12:17
סבי היה אחד הפעילים במועצת הכפר.
- או-קיי.

00:25:13:00 00:25:21:05
ובזכות תפקידו היה לו קשרים רבים,
והם כיוונו אותו איך להגיע למקום.

00:25:21:08 00:25:25:08
אבא שלי גם היה פעיל, הוא היה מתנדב
בכל מיני עבודות במועצת הכפר.

00:25:26:06 00:25:31:06
הם הגיעו למקום שנקרא "גמברה",
הממוקם באזור הררי.

00:25:31:09 00:25:35:05
מה המרחק בין הכפר שלכם לאותו מקום?
- המרחק הוא יום הליכה ברגל.

00:25:36:01 00:25:39:17
עכשיו, הם הגיעו לאותו מקום,
בדקו ולא מצאו את השוורים.

00:25:40:13 00:25:52:21
כשלא מצאו, החלו להתקדם
לכיוון תחתית ארמז'וואן.

00:25:54:01 00:26:00:09
האזור מלא שודדים, לכן צריך ללכת
לשם עם גשש ועם אנשים חמושים.

00:26:00:13 00:26:10:11
ואז, היה את דודי "קברט סמאי"
כיום חי באשדוד, איש חזק שיש לו גב.

00:26:10:12 00:26:12:10
מה הכוונה שיש לו גב?

00:26:12:12 00:26:15:04
כלומר יש לו קשרים רבים,
הוא מכיר אנשים חשובים.

00:26:15:14 00:26:27:19
נוסף על כך, הוא היה איש עשיר
ומאוד מוערך בעיר.

00:26:28:13 00:26:34:22
בעזרתו הם השיגו מידע
לגבי גנבת השוורים.

00:26:35:00 00:26:44:13
ואז, הוא הביא איתו מידע מסוים.
הוא השיג את המידע כי היה עשיר.

00:26:44:15 00:26:47:22
הוא הביא אתו מידע מודיעיני?
- כן, הביא אתו מידע מודיעיני.

00:26:48:17 00:26:56:04
השיגו את המידע בבר, מחברים
שיש להם מידע על גנבות שוורים.

00:26:56:18 00:27:02:23
ואז התאספו כל האנשים שיוצאו למסע,
גייסו דמי כופר שישמשו להשבת השוורים,

00:27:02:24 00:27:09:12
קב"ט הכפר הגיע עם עוזרים,
ויצאנו לדרך בחיפוש אחר השוורים.

00:27:09:13 00:27:11:13
מה הכוונה דמי הכופר?

00:27:11:18 00:27:26:18
זה בעצם כסף שנותנים למתווך
העסקה, כדי שישחרר את השוורים.

00:27:26:20 00:27:30:14
או-קיי
אני מבינה שהיה הרבה אקשן.

00:27:30:16 00:27:33:08
כן, היה הרבה אקשן.
כן -

00:27:33:14 00:27:39:16
ואז, הצטרפתי אליהם למסע החיפושים.
- הלכת איתם למסע החיפושים?

00:27:39:19 00:27:41:18
כן, הלכתי איתם.
- או-קיי.

00:27:42:00 00:27:51:21
הצטרפתי למסע כשהייתי ילד,
לבשתי מכנס קצר והייתי יחף.

00:27:52:00 00:28:00:06
הגענו למקום בשם "דבר",
ושם הייתה כנסייה.

00:28:00:08 00:28:07:17
לאחר הגעתנו, פגשנו את המתווכים
והתחלנו במשא ומתן להשבת השוורים.

00:28:08:01 00:28:10:07
משני הצדדים היו אנשים חמושים.

00:28:10:09 00:28:17:14
ספר היכן ישבת כשזה קרה?
איך היה המשא ומתן, ספר בהרחבה.

00:28:17:22 00:28:38:03
ליד הכנסייה היה בית, וכיוון שלא
הוכנסנו, האנשים שלנו הקיפו את הבית.

00:28:38:14 00:28:53:02
חיכינו לקייסים כדי להתחיל,
ואז ניגשו לדודי כיוון שהכירו אותו

00:28:53:04 00:29:02:22
ואמרו לו זה שסכום הכופר, משפחתי
החזיקה בסכום כסף, אך זה לא הספיק.

00:29:03:19 00:29:12:08
דודי אמר: אני אשלם את מלוא הסכום.
הוא התחייב לשלם את מלוא הסכום.

00:29:12:16 00:29:23:23
השכן שנגנב לו השור היה עני מרוד,
הסכום עבור שור היה כ-300-400 "בר".

00:29:25:08 00:29:34:17
ואז האנשים התאספו במעגל,

00:29:35:23 00:29:46:23
המתווכים והנציגים שלנו
הגיעו להסכמה על דמי הכופר.

00:29:47:16 00:29:53:19
התשלום בוצע.
דודי ספר את הכסף ונתן להם.

00:29:53:22 00:29:57:13
במשא ומתן לא נכחו הגנבים
וגם לא ראינו את פניהם.

00:29:57:15 00:30:11:08
היכן שעמדנו היה בית מעץ,
ועם התשלום שחררו את שני השוורים.

00:30:11:16 00:30:16:01
השוורים היו ממש חזקים לפני כן,
וכשקיבלנו אותם הם ממש היו רזים.

00:30:16:09 00:30:25:19
ואז חזרנו אל הכפר והייתה

ממש שמחה גדולה וצהלה.

00:30:25:21 00:30:35:05

ולנו היו הרבה פרות, ובזמנים האלה
החלב היה יקר, בכל זאת ייצרנו גבינות.

00:30:35:16 00:30:40:19

סבא שלי היה איש עשיר,
לסבי היו הרבה צאן ובקר.

00:30:41:09 00:30:48:00

סבי "קסייה יהולשט" היה איש מוכר,
אין איש באתיופיה של הכיר אותו.

00:30:48:02 00:30:51:12

ראשית, הוא היה איש עשיר מאוד.
שנית, מאוד מוכר ומוערך.

00:30:52:13 00:30:54:14

הזכרתי אותו מכיוון שהיה עשיר,
הוא היה עוזר לנו הרבה.

00:30:54:17 00:31:00:00

בצד של אבי לא היה הרבה עושר,
הוריי הסתדרו מעבודות נפחות ואריגה.

00:31:00:17 00:31:07:18

סבי ואבי עסקו בנפחות,
סבי עסק בנפחות ובאריגת בדים.

00:31:07:22 00:31:13:16

כן, כן. היו לכם קרקעות בבעלותכם?
- כן, עוד נגיע לזה.

00:31:13:18 00:31:30:02

לאחר שחזרנו הכינו לכבודנו הרבה
ממוצרי הגבינה ומגוון סוגי אוכל.

00:31:30:05 00:31:40:10

כיוון שהאנשים יצאו בבוקר,
הם היו רעבים ואז אכלנו ושבענו.

00:31:40:12 00:31:48:12

הזיכרון הזה בלתי נשכח,
ואז אכלנו...

00:31:49:01 00:31:54:02

אבל כפי שאת יודעת, במסורת שלנו
נותנים לילדים את השאריות.

00:31:54:19 00:32:04:07

באתיופיה, כפי את שיודעת, קיימת
היררכיה מאוד ברורה בין הגדול לקטן.

00:32:04:12 00:32:12:19

כשההורים אכלו ארוחת ערב, הקטנים
עמדו עם נר והאירו להם את החדר.

00:32:13:00 00:32:17:02

כשסירבנו לעשות את זה, קיבלנו
מכה בטוסיק. גם זה היה.

00:32:17:05 00:32:19:17

וככה העברנו את החיים בכפר.

00:32:19:19 00:32:24:04

בתשובה לשאלתך בעניין הקרקעות?
כן, היו לנו קרקעות.

00:32:24:15 00:32:27:04

אפילו סבי מנגיסטו...

00:32:27:08 00:32:32:14

חכה רגע, האם הקרקע שעליה
גרתם הייתה בבעלותכם?

00:32:32:24 00:32:40:04

בכפר חיו ביתא ישראל וגם נוצרים,
איך היו החיים המשותפים?

00:32:40:07 00:32:50:06

הקרקע שעליה גרנו הייתה בבעלותנו,
זה היה באזור הררי ובפינה היה ביתנו.

00:32:50:20 00:33:09:07

היה ידוע לכל שהקרקע בבעלותנו,
הממשלה ידעה שהקרקע שייך למשפחתי.

00:33:09:10 00:33:16:04

בקרקע גידלנו מגוון דגנים וירקות.
כל השטחים האלה היו בבעלותנו.

00:33:16:07 00:33:30:21

בקרקעות היינו מגדלים : דגן טף,
חומס, שעורה ותירס.

00:33:31:16 00:33:45:13

ובאדמת חצץ היינו מגדלים: אפונה,
פול, תירס ועוד גידולים נוספים.

00:33:46:01 00:33:47:14

היו בבעלותנו הרבה קרקעות.

00:33:48:01 00:33:51:20

באזור גרו "ביתא ישראל"?

- כן.

00:33:51:22 00:34:00:23

באזור חיו "יהודים", באזור חיו גם

נוצרים. האוכלוסייה הייתה מעורבת.

00:34:01:00 00:34:11:17

למשל, בצד הימני של הכפר חיו יהודים

ובאמצע הכפר חיו הנוצרים. כך חיינו.

00:34:11:20 00:34:22:12

נחזור לסיפור שסיפרת לי כשהאיש הרג

את העז, הוא היה יהודי או נוצרי?

00:34:22:13 00:34:24:14

הוא היה מ"ביתא ישראל".

- הוא היה מ"ביתא ישראל".

00:34:24:15 00:34:27:02

מפתיע, אך נוצרים לא עושים מעשים כאלה.

- או-קיי.

00:34:27:08 00:34:32:14

עכשיו הבנתי, גם אסור לומר את שמו.

- אין צורך לנקוב בשמו.

00:34:33:10 00:34:36:18

או-קיי.

00:34:37:17 00:34:45:04

שאלה אחרונה לגבי החיים בכפר,

איך היו החיים לצד הנוצרים?

00:34:45:10 00:34:55:12

האם חוויתם גזענות? או שחיתם

בשלום? יש סיפור שזכור לך?

00:34:58:10 00:35:12:10

תראי, לפי מה שאני זוכר מחיי הכפר,

לא היה שוני בין היהודים לנוצרים.

00:35:13:06 00:35:22:19

לפעמים כשהלכנו לעיר שמענו שמועות

"שיהודים אוכלים נשמות ובעלי זנב".

00:35:23:23 00:35:25:04
אלה הסיפורים ששמעתי בילדותי.

00:35:25:10 00:35:32:21
מלבד זה, חיינו יחד בשלום ובכבוד.

00:35:33:00 00:35:37:09
ממה שאני זוכר כשחייתי שם היו
לי הרבה חברים נוצרים,

00:35:37:11 00:35:44:11
וגם לא מזמן יצא לי לבקר פעמיים והם
התייחסו אליי יפה ואירחו אותי בביתם.

00:35:44:19 00:35:53:01
נוסף על כך, את תופתעי לשמוע,
ביקרתי באתיופיה לפני שנה ושנתיים.

00:35:53:19 00:35:59:00
כשחיינו יחדיו אירחנו זה את זה
וחיינו בכבוד.

00:35:59:02 00:36:12:00
בנוסף, סבי היה "קייס", שמו היה
טרקין מנגיסטו, הוא היה שומר שבת.

00:36:12:02 00:36:14:01
אני זוכר שהיה לו בית קטן שם
היה מקיים את התפילות.

00:36:14:11 00:36:24:09
היה לנו גם קרוב משפחה בשם
סמו סמלין שהיה גבאי של בית הכנסת,

00:36:24:11 00:36:29:22
ויחד איתו היו מתפללים.
נדמה כאילו זה היה אתמול.

00:36:30:08 00:36:45:08
בשל היותך נכד של קייס, האם קרה
שאמרו לך לא להיפגש עם הנוצרים?

00:36:45:22 00:36:51:06
ובכן, זה שאנחנו יהודים ידוע
בכל הכפר, הם יודעים את זה.

00:36:51:10 00:37:00:15
עם השכנים היו לנו יחסים טובים,
יחסי אחווה ורעות.

00:37:00:17 00:37:05:10

אם קרה לנו אירוע מסוים
היינו עוזרים אחד לשני.

00:37:05:12 00:37:10:24

אני זוכר בילדותי שחיינו
בכבוד אחד עם השני.

00:37:11:06 00:37:19:17

ממה שאני זוכר היינו חוגגים
את החגים ורוקדים יחד.

00:37:19:20 00:37:22:24

כל ילדי הכפר היינו
מתאספים ומשחקים יחדיו.

00:37:23:01 00:37:29:16

בילדותי היו לי הרבה חברים נוצרים,
וזכור לי שביליתי אתם הרבה.

00:37:30:01 00:37:42:12

כשחגגנו איתם את החגים שלהם,
המאכלים שלהם והמנהגים שלהם היו שונים.

00:37:43:07 00:37:52:07

וחיינו לצד זה בשכנות טובה ובכבוד,
אבל לא חווינו גזענות, אפליה וכולי.

00:37:52:11 00:37:58:18

אמנם לפעמים היו שמועות, אבל
לא היה משהו חריג שאני זוכר.

00:37:59:02 00:38:06:21

בכפר שלנו לא היו מקרים של גזענות.
ואין דבר רע שאני זוכר.

00:38:07:12 00:38:10:06

כלומר, יש לי רק זיכרונות טובים.

00:38:11:03 00:38:17:21

וגם יצא לי לבקר פעמיים, ובמקום
קבורים מבוגרים רבים, ביניהם סבתי,

00:38:18:16 00:38:23:19

ובית הקברות שמור ומגודר כמו שצריך.

00:38:25:17 00:38:34:09

סבתי ואחותי קבורים שם, רציתי לשפץ
את קברם אבל כיוון שהייתי קטן,

00:38:34:10 00:38:39:04
לא הצלחתי לזכור היכן הם קבורים.
גם לא עשינו סימן היכן קברנו אותם.

00:38:40:09 00:38:42:15
וכך השארתי את זה וחזרתי ארצה.

00:38:42:23 00:38:52:04
אילו סיפורים אתה זוכר ששמעת בילדות
על ישראל? כשאחותך התארגנה ללכת?

00:38:52:07 00:39:01:12
איזו התארגנות הייתה? שוחחתם על זה?
ספר לנו על זה, מה שאתה זוכר.

00:39:01:15 00:39:11:11
תראי, שמעתי על העלייה לפי הספירה
האתיופית בשנת 1976-1977, משהו כזה.

00:39:11:16 00:39:17:04
הייתי ילד מתבגר בן 11, משהו כזה.

00:39:17:23 00:39:24:23
באותו הזמן היו דיבורים על העלייה,
וגם הגיעו נציגי העלייה לכפר שלנו,

00:39:25:12 00:39:33:24
הם סייעו והביאו אוכל וביגוד.

00:39:34:23 00:39:43:24
היה בית כנסת של הכפר,
שעליו אחראי סמו סמליין חבר של סבי.

00:39:44:15 00:39:54:09
בנוסף לביקור אצלו, הם היו הולכים
לראות איך חיו יהודים ב"אמבובר".

00:39:54:18 00:40:01:11
הייתה שמועה שנציגי העלייה באים
לראות את בית הכנסת בכפרים היהודים.

00:40:01:19 00:40:03:19
מה זכור לך מהביקור שלהם?
- זכור לי שהייתי קטן...

00:40:03:23 00:40:09:09
זכורות לי הדחיפות בתור לקבל
ביגוד, אני זוכר שהם חילקו גרביים.

00:40:09:11 00:40:24:12

וזו הפעם הראשונה שגרבתי גרביים,
ואז אחרי הרבה דחיפות, כולם קיבלו.

00:40:24:14 00:40:38:15
הגרביים היו בצבע אדום-שחור, זה
מה שזכור לי. היו מספיק לכולם.

00:40:38:23 00:40:42:18
מה הייתה תגובתך כשראית
בפעם הראשונה אדם לבן?

00:40:42:21 00:40:48:00
רצנו אליהם בהתלהבות וביקשנו מהם
לתת לנו מזון. היו המון דחיפות.

00:40:48:03 00:40:50:19
כל הדברים האלה זכורים לי היטב.

00:40:54:06 00:40:55:07
או-קיי.

00:40:56:21 00:41:06:20
ואז הוכרז שאנחנו יהודים וסבי שהיה
קייס לימד את תושבי הכפר תורה.

00:41:06:24 00:41:16:15
הוא היה אומר שה"לבנים" שהיו כאן,
הם יהודים, וששעתנו לעלות לארץ הגיעה.

00:41:16:19 00:41:25:19
מלבד זה ששמעתי מסבי שאנחנו עולים
לארץ, לא היה לי מושג על ההתארגנות.

00:41:26:12 00:41:33:06
לעיתים הייתי שואל אותו לאן הולכים?
היכן ארצנו? והוא היה עונה: ארץ ישראל.

00:41:33:09 00:41:43:24
הייתי אומר: ישראל? מה זו הארץ הזו?
הוא היה עונה: זו ארץ שיש בה המון שפע.

00:41:44:03 00:41:47:16
אני זוכר שהוא היה אומר
דברים מהסוג הזה.

00:41:48:08 00:41:56:09
לאחר מכן, בשנת 1976, החלה עלייה
מצומצמת של אנשים לארץ ישראל.

00:41:56:18 00:42:00:06

באותו זמן אחותי הגדולה
הייתה תלמידה.

00:42:01:14 00:42:11:01
בתחילה, דודיי מצד אבא הגיעו אלינו
להסתתר, ומפה להתקדם לכיוון סודן.

00:42:11:09 00:42:12:15
או-קיי.

00:42:13:17 00:42:17:12
הם עזבו את הכפר שלהם בחשכה
והגיעו אלינו לפנות בוקר.

00:42:18:02 00:42:27:15
הם חיו באזור "וואבה ווסנגה",
ואז שמעתי אותם מדברים עם סבא שלי.

00:42:27:24 00:42:30:06
כוונתם הייתה לישון אצלנו
ולהמשיך את המסע לארץ ישראל.

00:42:30:12 00:42:36:05
כמה הם היו?
- הם היו שניים. הם משפחה שלנו.

00:42:37:15 00:42:43:18
ואז כששוחחנו שאלתי מי הם?
נאמר לי שהם משפחה והם עולים.

00:42:44:03 00:42:45:15
או-קיי, תמשיך.

00:42:46:07 00:42:53:07
עולים מאתיופיה דרך סודן לישראל,
הם הולכים לסודן, לכיוון סודן.

00:42:53:17 00:42:57:24
ושאלתי מה הם יעשו בסודן?
נאמר לי שדרך סודן הם יעלו לישראל.

00:42:58:19 00:43:05:16
היעד הראשוני הוא להגיע סודן.
- או-קיי.

00:43:06:08 00:43:08:06
לאחר מכן...

00:43:08:08 00:43:11:06
דודים שלך בעצם עשו את העלייה בסתר?

כן, כן, כן.

00:43:11:12 00:43:17:01
הם הגיעו בסתר, ומוקדם בבוקר
עזבו לכיוון סודן.

00:43:17:03 00:43:23:10
או-קיי.
- עשו לכבודם ארוחה ואז הם הלכו.

00:43:23:22 00:43:25:13
לא ראיתי מתי ואיך הם הלכו.

00:43:26:15 00:43:36:14
וכששאלתי לאן הם הלכו?
ענו לי: הם עלו לישראל.

00:43:36:21 00:43:47:19
לאחר מכן, אני ואחותי הלכנו לדודתי
שחייה בשכונה שנקראת "סקלט".

00:43:48:17 00:43:56:07
הם שוחחו עם בעלה של דודתי והוחלט
שאני ואחותי נלך עם דודתי לסודן.

00:43:56:11 00:43:58:20
מה זאת אומרת שניכם?
- אני ואחותי.

00:43:58:21 00:43:59:23
או-קיי.

00:44:00:01 00:44:06:05
ואז כל הצעירים בסביבה התארגנו
ועלו לסודן ומשם לארץ ישראל.

00:44:06:21 00:44:10:06
אם אני לא טועה, היית ילד קטן?
- כן, אבל...

00:44:10:15 00:44:13:07
היית בן 11 לדעתי?
- הייתי בן 11, משהו כזה.

00:44:13:09 00:44:16:01
באותה התקופה רק הגובה
קבע אם אתה קטן או גדול.

00:44:16:10 00:44:28:12
ואז כשהצעירים החלו להיעלם, לא נשאר

אף נער יהודי בכפר, כולם נעלמו.

00:44:28:15 00:44:32:23

שאלתי: לאן כל הצעירים הלכו?
ענו לי: הם הלכו לסודן ומשם לישראל.

00:44:33:02 00:44:34:21

אמרתי: כן?

ענו לי: כן.

00:44:35:15 00:44:37:03

או-קיי.

00:44:37:09 00:44:45:14

ואז שאלתי את אבי:

אבא, מה קורה איתנו?

00:44:45:16 00:44:55:24

הוא ענה: אתה ואמרץ' עולים לישראל עם
אסתר מ-"סקלט", אחותו של אבי שמה אסתר.

00:44:56:24 00:44:59:24

איך הגבת כשבישרו לך

שאתה עולה עם דודתך?

00:45:00:01 00:45:05:01

אז פחדתי, אמרתי: איזה מין דבר זה
שהורה לא עולה עם ילדו, ונלחצתי.

00:45:05:05 00:45:09:03

והיו גם את אחיי הקטנים, ושאלתי:

מה יהיה איתם? אך הם יעלו?

00:45:09:08 00:45:11:00

ענו לי: הם יבואו מאוחר יותר.

00:45:12:22 00:45:19:13

ואז מלמלנו: מתי הם יבואו...

איך נשאיר אותם פה ונלך...

00:45:19:15 00:45:26:15

ואז אבי אמר: אתה יודע מה, אתה נשאר.

ואז השבתי נחרצות שאני הולך.

00:45:26:20 00:45:29:04

ולבסוף הם לקחו את אחותי

בסתר ויצאו לעבר סודן.

00:45:29:07 00:45:30:22

בת כמה היא הייתה באותה תקופה?

00:45:30:24 00:45:38:14
היא הייתה גדולה ממני, בת 15 או 16.
- או-קיי.

00:45:38:16 00:45:40:02
כפי שאת יודעת זה מוערך.
- נכון.

00:45:40:22 00:45:43:03
הם לקחו אותה בסתר,
ואני נשארת עם הוריי.

00:45:44:21 00:45:48:08
בלילה לקחו אותה ל-"סקלט",
מרחק הליכה של יום מהכפר שלנו.

00:45:48:19 00:46:00:01
זה היה ב-"קוששליט" ליד שדה התעופה.
ואז לקחו אותה...

00:46:00:03 00:46:06:09
כשלא מצאתי אותה שאלתי: היכן היא?
אמרו לי: היא הלכה, הלכה לסודן.

00:46:06:11 00:46:08:14
מי בישר לך לאן היא הלכה?
- אימא שלי.

00:46:08:16 00:46:10:10
מי לקח אותה ל-"סקלט"?

00:46:10:12 00:46:17:09
אני חושב שאבי ובעלה של דודתי.
- או-קיי.

00:46:17:18 00:46:21:19
ואז הם צירפו אותה לקבוצה שהתארגנה
ב-"סקלט" כדי לעלות לארץ ישראל.

00:46:22:01 00:46:34:19
צירפו אותה לדודיי, ששמרו עליה
מכל משמר, וכך התחיל המסע.

00:46:35:00 00:46:38:19
ואז עשיתי צרות ואמרתי שאני רוצה
לעלות איתם, אך זה לא הצליח לי.

00:46:38:21 00:46:42:14
או-קיי.

עכשיו כבר שמעת שהיא כבר הלכה?

00:46:42:16 00:46:46:22
כן, שמעתי והתהפכה לי הבטן.

00:46:47:01 00:46:49:17
התחננתי לעלות יחד איתם
ואבי סירב בתוקף.

00:46:49:19 00:46:53:12
אבי הסביר לי שאני לא יכול ללכת
איתם, ואלך רק אתו ועם אמי ואחי.

00:46:54:06 00:46:59:24
לאחר מכן, הם התחילו את המסע
ואז שמענו שמועה שהגיעו לסודן.

00:47:01:09 00:47:04:03
סיפרו לנו שהם הגיעו לסודן.

00:47:04:06 00:47:06:00
מי הביא לכם את הידיעות האלה?

00:47:06:18 00:47:16:18
כל מיני מורי דרך שליוו אנשים לשם,
או אנשים שחזרו כיוון ששדדו אותם.

00:47:17:04 00:47:20:03
אתה מכיר אנשים שחזרו כי נשדדו?
- כן, אני מכיר מישהו כזה.

00:47:20:05 00:47:24:04
אחד מהם היה דוד שלי, שודדים לקחו
ממנו הכול, ובעקבות זאת הוא חזר לכפר.

00:47:24:06 00:47:36:18
שדדו אותו ב-"אמבובר" ובעוד מקום
ולכן הגיע אלינו ושהה אצלנו תקופה.

00:47:37:01 00:47:38:20
בבית שלכם?
- כן, הוא שהה אצלנו תקופה.

00:47:38:22 00:47:41:11
או-קיי.
- ואני לא זוכר כיצד עזב.

00:47:41:14 00:47:45:10
וכששמענו שאנשים נשדדים,
הבטן שלנו התהפכה.

00:47:45:12 00:47:53:12
לאחר שנה הגיעה אלינו ידיעה,
שאחותי ניצלה ממוות,

00:47:54:22 00:48:05:10
ודוד שלי שגם הלך לשם, אח של אבי
מצד האבא, נמסר לנו שהוא מת.

00:48:06:11 00:48:09:00
הוא מת בסודן?
- כן.

00:48:09:16 00:48:18:06
אמרו שהוא מת וכל בני המשפחה
ישבו שבעה, ואז, אזכרה כל שנה.

00:48:18:22 00:48:30:22
לאחר מכן... אמרו שהוא מת
בסודן ועשו לו אזכרה כל שנה.

00:48:31:01 00:48:33:14
והרצון שלנו לעלות הלך ופחת
בגלל הסיפורים ששמענו.

00:48:34:24 00:48:50:13
ואז בשנת 1976-1977 עבדתי בחקלאות
ולמדתי בכיתה ג', לאחר זמן מה...

00:48:50:17 00:48:58:20
לא הייתי מרוכז בלימודים בכלל.

00:48:59:03 00:49:01:09
ואז קיבלנו מכתב שאחותי הגיעה.

00:49:06:11 00:49:10:11
אתה מתכוון שהיא הגיעה לישראל?
- כן.

00:49:10:14 00:49:14:10
ואז שמחנו מאוד. אמרו
שהיא הגיעה בשלום.

00:49:14:13 00:49:17:23
כמה זמן עבר מאז שיצאה למסע
ועד שנאמר לכם שהיא הגיעה לישראל?

00:49:18:07 00:49:21:09
עברו שנתיים.
- מאז שיצאה מביתה עברו שנתיים.

00:49:21:11 00:49:22:20
כן, אני חושב שכן.

00:49:23:06 00:49:25:23
עכשיו, מייד כשהודיעו לנו
שהיא הגיעה לארץ.

00:49:26:00 00:49:34:08
בנוסף, הייתה גם אחות של אמי שיצאה
מוקדם יותר, וגם היא הגיעה לישראל.

00:49:34:10 00:49:39:00
ואז, הם התחילו לשלוח לנו מכתבים.
- או-קיי.

00:49:40:09 00:49:49:15
הייתי ילד וגם אני התחלתי להתכתב
איתם ושאלתי אך אני מגיע לישראל.

00:49:50:13 00:49:55:01
ואז הם התחילו לסייע לנו
ושלחו לנו דולרים.

00:49:56:19 00:50:03:06
את תופתעי, כשהייתי קטן דודתי שלחה
לי 20 דולר, בזמנו זה היה שווה הרבה.

00:50:03:11 00:50:16:08
קיבלתי את ה-20 דולר והחבאתי מאבי
כדי שלא ייקח לי, החלפתי אותם ל-"בר"

00:50:16:18 00:50:19:20
וקניתי לעצמי בגדים ועוד דברים.

00:50:19:22 00:50:22:17
כל הדבר הזה היה
חווייה בלתי נשכחת.

00:50:23:13 00:50:25:07
ואז התכתבנו...

00:50:25:10 00:50:28:05
חכה רגע, מה אתה זוכר שנאמר במכתב?
איזה מסר הם שלחו לכם?

00:50:28:07 00:50:34:19
אני זוכר שהם כתבו שהם
נורא מתגעגעים.

00:50:36:18 00:50:53:12
מילים של געגועים, מילות עידוד,
ושבעזרת השם ניפגש, תחזיקו מעמד.

00:50:53:17 00:51:06:18
ואנחנו ענינו: הקשיים רבים, אין
לנו מה לאכול, החיים מאוד קשים פה.

00:51:06:21 00:51:11:24
חברנו פה מקבלים מקרובי משפחתם
כסף, למה את לא שולחת לנו?

00:51:12:04 00:51:15:22
וככה התכתבנו ותקשרנו אתם.
- או-קיי.

00:51:16:02 00:51:20:16
לאחר ההתכתבות האחרונה
הם התחילו לשלוח לנו דולרים.

00:51:20:19 00:51:25:02
כשהתחילו לשלוח כסף לאבי,
אחותי גם התחילה לשלוח.

00:51:25:14 00:51:32:10
ואז, היו גם דודי שעלו קודם
עם דודתי ואחותי.

00:51:32:13 00:51:38:04
ואז דודתי, אחות של אבי,
החלה לשלוח כסף.

00:51:38:16 00:51:42:20
ואז התחיל לזרום אלינו
סיוע כספי רב.

00:51:42:22 00:51:50:11
כל זה זכור לי היטב. הכסף בתחילה
הגיע לאדיס אבבה ומשם לכפר שלנו.

00:51:50:13 00:52:02:06
היה לנו קרוב משפחה בשם סלמון עזרא,
כיום חי בארה"ב והכסף הגיע על שמו.

00:52:02:07 00:52:06:21
ואותו סלמון שלח שליח עם הכסף,
והשליח מסר את הכסף לאבי.

00:52:07:01 00:52:10:22
באותו זמן עזרו לנו מאוד

וקיבלנו מהם הרבה כסף.

00:52:11:12 00:52:15:15
ובמקביל הייתי שולח מכתב לדודתי
וכתבתי: למה את לא שולחת לי כסף?

00:52:15:17 00:52:18:05
הייתי כותב שלא מתחלקים איתי וכולי.

00:52:19:03 00:52:23:05
ואז אני זוכר ששלחו לי רק 20 דולר.

00:52:23:08 00:52:25:03
אחותי לא שלחה לי שום דבר.

00:52:25:08 00:52:32:13
השולחת הייתה דודתי, אחות של אימי
שהיינו גאים בה, כעת גרה בירושלים.

00:52:32:14 00:52:41:09
שמה "ננה מולונש", אישה מאוד חזקה,
והיא זו שעזרה למשפחה בכל עת.

00:52:41:11 00:52:55:19
כלומר, אם יש בעיה היא לא
תתעלם ולא תניח עד שהכל ייפתר.

00:52:56:00 00:52:57:19
היא אישה מאוד חזקה.

00:52:58:19 00:53:09:17
זמן מה כשהתכתבנו הפסקתי את לימודיי
וגם לא הבנתי את החומר הנלמד.

00:53:09:20 00:53:13:09
לא התמדתי, פעם לימודים ופעם עבודה,
ואז התחלתי לעזור בעבודות החקלאות.

00:53:13:18 00:53:16:18
כשהתבגרתי...
- בן כמה היית?

00:53:16:24 00:53:21:21
הייתי בן 12, משהו כזה.
עזרתי להוריי בעבודות החקלאות.

00:53:21:23 00:53:25:02
ובכן...
- עזבת את הלימודים מרצונך?

00:53:25:06 00:53:30:14
ראשית, המשפחות שלנו לא
עודדו אותנו ללמוד.

00:53:30:17 00:53:36:13
לרוב העדיפו שתעזור בעבודות המשק
במקום ללמוד. כך העדיפו.

00:53:36:23 00:53:42:09
שנחרוש, נקצור, שנקשור
את השיבולים וכולי.

00:53:42:12 00:53:48:14
הם לא דמיינו אפשרות שילדיהם ילמדו
באוניברסיטה וישיגו עבודה טובה.

00:53:48:24 00:53:50:12
זה הסיבה הראשונה.

00:53:50:15 00:53:55:03
שנית, לא הייתי מספיק להגיע בזמן
לשיעורים וכשהייתי חוזר, היה מאוחר.

00:53:55:06 00:54:01:00
תסביר לי למה היית מאחר לשיעורים?
- כן.

00:54:01:06 00:54:04:13
כן. ספר לי סיפור שזכור לך?
- כן, זכור לי,

00:54:04:21 00:54:13:20
זכור לי שבבוקר הולכים לביה"ס,
ושהלימודים התחלקו ללימודי בוקר וערב.

00:54:14:02 00:54:19:13
בבוקר הייתי מאחר כיוון שטיפלתי
בצאן, זו הייתה המטלה היומית שלי.

00:54:20:04 00:54:26:09
יחד עם אחיי היינו חולבים את הפרות,
מסיימים את המטלות ואז הייתי הולך.

00:54:26:11 00:54:34:06
בנוסף, כשכבר סיימתי את המטלות,
ההליכה לבית הספר הייתה ארוכה, כשעה.

00:54:35:01 00:54:41:01
כשהייתי מאחר, הייתי מקבל מאחראי
הכיתה מכות בכף היד עם ענף, כעונש.

00:54:42:04 00:54:48:12
האחראי היה מעניש אותנו
במכות כשהיינו מאחרים.

00:54:48:18 00:54:56:16
אם לא הגענו בבוקר כשהרימו את
הדגל לראש התורן, חטפנו עונשים.

00:54:56:24 00:55:03:22
בגלל כל מה שאתה עובר בביה"ס,
אז אתה מוותר על הלימודים.

00:55:04:01 00:55:10:22
וגם אבי לא עודד אותי
להמשיך ללמוד.

00:55:12:05 00:55:12:05
אבל למרות הקשיים היום יומיים
היה לך הרצון ללמוד, נכון?

00:55:15:12 00:55:20:02
למרות הכול המשכתי להגיע לביה"ס
אבל המטלות השוטפות הקשו עליי.

00:55:20:05 00:55:29:04
ראשית, כל הזמן חשבתי שאם הייתי
נוסע איתה לא הייתי סובל וכולי.

00:55:29:06 00:55:35:02
זה הפריע לי, אם הייתי הולך איתה
או שהייתי במקום טוב או שהייתי מת.

00:55:35:04 00:55:38:19
כמה אפשר לסבול את המטלות
הקשות פה בכפר.

00:55:39:02 00:55:43:03
וככה העברנו את החיים,
והסתדרנו בעבודות החקלאות.

00:55:43:04 00:55:47:05
עם הזמן הלכנו והתעשרנו.

00:55:47:08 00:55:54:21
בנוסף, היה את דודי שערק מהצבא, אח
של אבי שעזר לו בעבודות המשק.

00:55:54:23 00:56:01:18
ובשנת 1976 לפי הספירה האתיופית,

העלייה ההמונית החלה.

00:56:01:20 00:56:13:24

הוא וחבר ילדות שלו, ליד ביתנו
היה בסיס צבאי, ומפה התגייסו לצבא.

00:56:14:03 00:56:17:05

ומאז עקבותיהם נעלמו, עד היום
לא ידוע אם הם חיים או מתים.

00:56:17:10 00:56:19:22

עד היום לא ידוע איפה הם?
- לא ידוע איפה הם.

00:56:20:00 00:56:28:18

תראי, אני הפעלתי כל מיני אנשים
שיחפשו את אח של אבי ואח של אמי.

00:56:29:05 00:56:38:15

אח של אמי עזב לסודן בעקבות ריב
משפחתי, בפעם האחרונה נראה בסודן.

00:56:38:17 00:56:42:05

השמועות אומרות שהוא חי בסודן,
חיפשנו אותו וכל ניסיון עלה בתוהו.

00:56:42:08 00:56:43:18

זה מקרה ההיעלמות הראשון.

00:56:43:21 00:56:52:14

מקרה היעלמות שני, מדובר באח של אבי.
בשנת 1976, כשהתחילו את המסע לסודן,

00:56:52:19 00:56:58:21

זכור לי שהוא היה חורש את האדמה
עם אבי. הוא היה בן בית אצלנו.

00:56:58:24 00:57:11:02

יחד עם חברו מזגב טקלה התגייסו,
בתחילה חברו התגייס והוא מייד אחריו.

00:57:11:03 00:57:14:03

עד היום שניהם מוגדרים נעדרים,
ולא ידוע אם הם חיים או מתים.

00:57:14:05 00:57:24:13

האמת שאין לנו שום קצת חוט, ניסינו
לחפש ב-הרר, טיגריי ובעוד מקומות.

00:57:24:21 00:57:32:24

בשתי הפעמים שהלכתי לאתיופיה, ועד
היום, אני מפעיל אנשים שיחפשו אותם.

00:57:34:18 00:57:41:06
הנעדר הוא אח של אבא שלי,
שמו "וורקו טרו".

00:57:41:13 00:57:49:01
אח נוסף של אבי בשם "יאי קסה"
נעלם בגל העלייה בשנת 1975.

00:57:49:02 00:57:50:17
גם הוא נעלם ועקבותיו
לא נמצאו עד עצם היום הזה.

00:57:50:22 00:57:54:23
זוה המצב.
- או-קיי.

00:57:56:03 00:58:00:12
ואז לאחר מכן...

00:58:03:15 00:58:06:09
חכה רגע, עזור לי להשלים
את התמונה. עזבת את ביה"ס ואז?

00:58:06:11 00:58:11:11
לפני סיום לימודי עזבתי והשתלבתי
בעבודות השוטפות של המשק.

00:58:11:13 00:58:23:01
המשכתי בעבודתי ובגל העליה ב-1976
היחסים עם תושבי הכפר היה שונים.

00:58:23:03 00:58:23:14
מה כוונתך?

00:58:23:17 00:58:32:09
חיינו בפחד שהנוצרים יפגעו בנו,
וגם התרבו מקרי הגניבה מיהודים.

00:58:32:13 00:58:39:23
גם אם השכנים הנוצרים לא גנבו
מאיתנו, קרוביהם מכפר אחר גנבו.

00:58:40:00 00:58:43:06
או-קיי. אתה זוכר מקרה מסוים?
- מה?

00:58:43:08 00:58:45:04

מקרה שגנבו מכם או מאחרים?

00:58:45:07 00:58:49:18

מקרה הגנבה שאני אספר לך
התרחש לאחר שהם עזבו.

00:58:51:01 00:59:01:02

מכיוון שאותם הגנבים אמרו לפני
לכתם של היהודים שיבזזו את רכושם,

00:59:01:22 00:59:08:00

אלה המזימות שזממו עלינו הנוצרים.
אף כי זה לא הגיע לאוזננו.

00:59:09:17 00:59:10:20

עם מקרים כאלה התמודדנו.

00:59:10:22 00:59:31:02

חיינו בפחד שהפרות יתרחקו ויאכלו
מהשדות של הנוצרי ושזה יוביל לריב.

00:59:32:21 00:59:38:09

אלה הדברים שאני זוכר.
- או-קיי.

00:59:38:11 00:59:47:13

נוסף על כך, עזרתי במשק החקלאי.
ואני הגעתי לגיל שאפשר להתגייס בו.

00:59:47:16 00:59:57:09

ואז הגיעו שמועות שינסו לגייס
את כל הצעירים לפני שהיהודים יעזבו.

00:59:57:22 01:00:00:01

כלומר, הלחץ והבלגן התחיל.

01:00:00:23 01:00:15:16

ואז ראש המועצה שיתף פעולה עם הצבא
וניסו להסגיר אותנו כדי שנתגייס.

01:00:16:22 01:00:28:09

לפני שביתא ישראל יעזבו את המדינה,
נתפוס את הצעירים ונגייס אותם לצבא.

01:00:28:14 01:00:34:18

כששמעתם את זה מה עשיתם?
- נכנסנו ללחץ.

01:00:34:22 01:00:40:01

באותו הזמן, כל צעירי ביתא ישראל

התאספנו וישנו מחוץ לבית, בשדות.

01:00:41:04 01:00:54:15

כלומר, ישנו בגורן היכן שאוספים את השיבולת, היכן שמאחסנים את החציר.

01:00:54:17 01:01:02:05

לפעמים, כששמענו מידע חשוב היינו מסתתרים. אני הייתי הולך לסבים שלי.

01:01:02:09 01:01:14:12

חברי המועצה היו משתפים פעולה עם ראש העיר והיו מסגירים את הצעירים.

01:01:15:23 01:01:26:07

היו מגייסים את הצעירים בכוח וכלאו את מי שהתנגד.

01:01:26:10 01:01:30:17

לאחר שתפסו את הצעירים העבירו אותם טירונות.

01:01:30:19 01:01:40:10

מה זכור לך? תפסו את חבריך? - כן, כן.

01:01:41:08 01:01:46:02

אולי זה יפתיע אותך, אבל אני הראשון שגייסו.

01:01:46:15 01:01:58:05

חבריי שמעו שמועות שבאזור שלנו יש מבצע גיוס בכוח.

01:01:58:09 01:02:00:09

מי נותן לכם את המידע הזה?

01:02:00:15 01:02:10:18

היו לנו מכרים וחברים נוצרים שעדכנו אותנו.

01:02:10:21 01:02:14:13

- או-קיי.
לרוב כיוון שחיפשו יהודים.

01:02:15:12 01:02:23:20

באותו הזמן לא אמרו לי שיש מבצע גיוס באזור שלי. לא שמענו.

01:02:23:22 01:02:25:24

אני זוכר שזה היה בשעות הבוקר,

01:02:26:01 01:02:35:20
כל הצעירים התאספו ותכננו
לצעוד לעבר סודן.

01:02:36:04 01:02:38:17
כך תכננתם?
- כן.

01:02:38:19 01:02:44:14
שתף אותנו, איך תכננתם לעזוב.
מה התייעצתם אחד עם השני?

01:02:45:02 01:02:47:09
כמה אתם?
- אנחנו הרבה.

01:02:47:11 01:03:00:06
התכנית היה לצעוד לכיוון סודן.
ידוע שבסודן יש הרבה קשיים.

01:03:00:08 01:03:08:04
מדי פעם היו מתאספים צעירי
ביתא ישראל וצועדים לכיוון סודן.

01:03:08:06 01:03:10:21
התחילו לצעוד לעבר סודן.
אלה השמועות ששמענו.

01:03:10:23 01:03:14:15
גם לנו עלתה מחשבה
לצעוד לעבר סודן.

01:03:14:18 01:03:21:18
היה אזור שבו מרכזים את הצעירים
שנתפסו, אלה שמיועדים להיות חיילים.

01:03:21:20 01:03:27:06
באותה עת יצא צו מהמשרדים הראשיים
שיש לגייס כמות מסוימת של חיילים.

01:03:27:08 01:03:28:19
מה הכוונה יצא צו?

01:03:29:00 01:03:39:08
כלומר, יצאה הוראה מהמשרדים הראשיים
לראש המועצה שיש לגייס צעירים לצבא.

01:03:39:13 01:03:40:06

או-ק"י.

01:03:40:09 01:03:58:22
יצאה הוראה מהדרג הבכיר לדרג הזוטר
שיש לגייס כמות מסוימת של חיילים.

01:03:58:24 01:04:08:18
ואז חברי המועצה היו מגיעים לכל
בית ומגייסים את הצעירים בכוח לצבא.

01:04:08:20 01:04:15:01
העדיפו לגייס בכוח את צעירי
ביתא ישראל מאשר את הנוצרים בכפר.

01:04:15:04 01:04:17:07
זה היה ההבדל בין יהודים לנוצרים.

01:04:18:11 01:04:22:08
לאחר מכן, בעודנו מתכננים לעזוב
את הכפר לכיוון סודן,

01:04:22:10 01:04:28:07
חברי המועצה הגיעו אלינו ולקחו
אותנו כשלימדנו את ה-א"ב,

01:04:28:09 01:04:29:17
ואז באו ולקחו אותי.

01:04:30:10 01:04:32:20
את מבינה מה זה לימודי
אמהרית למתחילים, נכון?

01:04:33:06 01:04:42:07
כלומר, לימדנו את ה-א"ב
במקום שהקימה המועצה.

01:04:42:08 01:04:47:10
באותה התקופה יצאה הוראת ממשלה
שאומרת שמי שלא יודע את הא"ב ילמד.

01:04:47:13 01:04:56:15
אמרו לנו שתפקידנו ללמד את
האנאלפביתים קרוא וכתוב.

01:04:56:19 01:05:00:07
או-ק"י. בן כמה היית באותה התקופה?
מה?

01:05:00:09 01:05:05:13
בן כמה היית באותה התקופה?

- בן 10-11, משהו כזה.

01:05:05:16 01:05:09:09

הייתי בגיל הזה, אבל הייתי מאוד גבוה לגילי.

01:05:09:19 01:05:21:04

ואז, הגיעו בלילה ואמרו שלוקחים אותי כדי שאלמד אנאלפביתים קרוא וכתוב.

01:05:21:06 01:05:22:24

הם הגיעו בלילה לקחת אותך? - כן.

01:05:23:02 01:05:30:02

תאר לי כמה הם היו? האם הגיעו ברכב? תספר לנו בהרחבה.

01:05:30:24 01:05:42:16

במקרה הזה אנחנו הבנו את הסיטואציה, לכן לא התרגשנו כל כך.

01:05:42:19 01:05:51:10

עכשיו, סבי הזהיר אותנו וביקש מאתנו להתחבא.

01:05:51:17 01:06:00:05

עכשיו, לי לא היה חשש שיגייסו אותי, כיוון שלסבי היו קשרים רבים בכפר.

01:06:00:10 01:06:05:01

ראש המועצה ועוזריו לקחו אותי שאלמד קרוא וכתוב. הם היו 3 אנשים.

01:06:05:03 01:06:10:02

הם הגיעו בלילה והעירו אותך משנתך? - כן, כן, הגיעו ולקחו אותי.

01:06:10:04 01:06:12:06

הוריי לא נבהלו?

01:06:13:11 01:06:19:11

אה... הוריי... את תופתעי... הוריי נבהלו קצת.

01:06:19:14 01:06:25:07

הם נבהלו אבל שכנעו אותם שאני נמצא במקום בטוח ורק הולך ללמד.

01:06:25:09 01:06:27:22

האם האמנת לסיפור הזה?

- כן.

01:06:28:00 01:06:30:14
היה ברור לי שהם לוקחים אותי,

01:06:31:11 01:06:41:09
הם לקחו אותי...
והיה שם איזה מקום ב-"מריים דבר",

01:06:41:12 01:06:50:03
ושם שמו אותי במין צריף, ואמרו לי
חכה כאן וסגרו עליי את הדלת.

01:06:50:06 01:06:54:17
אמרו לי חכה כאן, לאחר מכן...
- תאר לי איך נראה המקום?

01:06:54:19 01:06:59:03
המקום מגודר, זה בית מעץ
ומסביב הוא מגודר.

01:07:00:00 01:07:04:12
כמה אמרת לי שבאו לאסוף אותך?
- הם היו 3-4 אנשים.

01:07:04:14 01:07:10:01
אבל כשלקחו אותי לבית מעץ
היו נוכחים ראש המועצה ועוזריו.

01:07:13:12 01:07:16:12
אהה... קשה...
- כן, ברור.

01:07:16:15 01:07:19:11
לאחר מכן...
- לאט, לאט...

01:07:19:13 01:07:28:18
אזקו אותי ואמרו לי שאתקדם.
ואז אזקו אותי באזיקים בידיי.

01:07:28:20 01:07:30:14
לאחר ששמו אותך בתוך הבית?
- כן.

01:07:30:22 01:07:35:15
לאחר שהכניסו אותי לתוך הבית.
מחוץ לדלת היה שומר חמוש.

01:07:36:00 01:07:39:24

לאחר מכן 4 אנשים לקחו אותי.

01:07:40:15 01:07:45:02

עשו לי את זה מפני
שהייתי מ"ביתא ישראל".

01:07:45:05 01:08:04:07

ואז, לא זוכר, לקחו אותי במשאית לאחד
הבסיסים שהיו קרובים לשדה תעופה.

01:08:04:09 01:08:05:12

היית לבד?

- כן.

01:08:05:14 01:08:10:19

ואז אבא שלי הגיע לבסיס אך לא נתנו
לו להיכנס, גם את סבי לא הכניסו.

01:08:11:01 01:08:21:16

ואז זכור לי שהיה איתי גם חבר
מהשכונה, נוצרי, שגם גויס בכפייה.

01:08:22:00 01:08:31:07

ואז, אני זוכר ששהינו בבסיס לילה
אחד ולמחרת לקחו אותנו לגול'ם.

01:08:31:12 01:08:36:09

איך לקחו אתכם לשם? הייתם לבד?
- לא.

01:08:36:11 01:08:46:14

הבסיס הזה היה בסיס קליטה ומיון,
היו מגיעים אליו מכל הכפרים בסביבה.

01:08:46:20 01:08:52:14

לא היינו לבדנו, היו הרבה צעירים
מכל הכפרים בסביבה שגויסו בכפייה.

01:08:52:20 01:08:58:00

הם פיצלו את החיילים. אלה שגרים
בצפון שלחו לשרת בדרום ולהיפך.

01:08:58:11 01:09:03:09

כמה טירונים הייתם?
וואו היינו הרבה, בערך 50 איש.

01:09:03:11 01:09:09:23

איך נסעתם, באוטובוס?
- כן, במין משאית גדולה.

01:09:10:15 01:09:13:13

הגענו לגוג'ם וישנו לילה אחד.

01:09:13:15 01:09:25:19

כשעליתם לאוטובוס אמרו לכם לאן?
- לא, לא אומרים.

01:09:26:08 01:09:30:02

היו כאלה שסרבו להתפנות?
- כן, היו כאלה שסרבו.

01:09:30:05 01:09:35:06

ראשית, יש שומר חמוש שנותן לנו
הוראות ומעלה אותנו לאוטובוס.

01:09:35:09 01:09:44:24

כמו כן, זה היה ידוע, אבל אמרו
לנו שאנחנו הולכים לשרת בצבא.

01:09:45:04 01:09:52:03

לאחר מכן, עברנו בדיקות רפואיות
- בדיקות? עברתם בדיקות רפואיות?

01:09:52:10 01:10:06:03

כן, בדקו לנו גובה, משקל וכולי.
על פי התוצאות שיבצו אותנו לכיתות.

01:10:06:05 01:10:21:12

ואז, העמיסו אותנו במשאית
כמו שמובילים עזים, נחנקנו מהצפיפות,

01:10:21:14 01:10:31:16

המשאית הייתה עם גגון וכל ה-50 איש
היינו אחד על השני בצפיפות נוראית.

01:10:31:17 01:10:32:08

או-קיי.

01:10:34:09 01:10:37:07

סבלנו במהלך הנסיעה
ובסוף הגענו ליעד.

01:10:37:09 01:10:39:10

שתקתם כל הנסיעה למרות שסבלתם?

01:10:39:14 01:10:49:13

כל הדרך צעקנו שצפוף לנו.
חלק בכו, חלק קיללו וחלק שרו.

01:10:49:15 01:10:56:09

היו כאלה ששרו?
- כן, שירה מעצבות, לא משמחה.

01:10:56:12 01:11:05:10
סוף סוף, לאחר שכמעט נחנקנו
בנסיעה, הגענו ליעד לקראת הערב.

01:11:05:11 01:11:09:18
איך הגבת במהלך הנסיעה?
מה זכור לך שאמרת?

01:11:09:20 01:11:13:05
זכור לי שחשבתי על זה שאני
לא עולה לארץ ישראל.

01:11:13:07 01:11:18:08
חשבתי על זה שהופרדתי
ממשפחתי, ונכנסתי לחרדה.

01:11:18:09 01:11:28:12
אבל לא הייתי ממש מופתע, כי ידעתי
שיש סיכויי שיגייסו אותי בכפייה.

01:11:28:14 01:11:36:22
ואז הגענו לבסיס "ברשלקו" שבגוג'ם,
שם עברנו בדיקות רפואיות וטירונות.

01:11:36:24 01:11:47:01
חכה רגע, אל תקפוץ לנושא אחר,
תאר לי במדויק איך היה שהגעתם לשם?

01:11:47:03 01:11:57:14
זכור לי שהשגיחו עלינו בקפידה,
חייל שמר עלינו כשהלכנו להתפנות.

01:11:58:08 01:12:03:09
זאת אומרת ללא הפסקה,
זה ממש זכור לי היטב.

01:12:03:11 01:12:20:18
כשהגענו למקום, קודם האוטובוס חונה,
כשירדנו לבסיס ספרו אותנו אחד אחד,

01:12:20:21 01:12:27:02
חיכה לנו חייל במדים מצויד בנשק
ובאלה שיכול להכות מי שמפריע.

01:12:27:05 01:12:38:15
אחר כך, הובילו אותנו
למין צריף גדול,

01:12:39:20 01:12:46:21
ולאחר שהתמקמנו חילקו
לנו אוכל ושתייה.

01:12:46:23 01:12:47:23
מה הגישו לכם לאכול?

01:12:48:00 01:13:01:08
זכור לי שהגישו לנו מקרונים,
היינו ממש מתים מרעב. אכלנו.

01:13:01:10 01:13:12:04
למחרת בבוקר חילקו אותנו
לקבוצות, בכל קבוצה 10 חיילים.

01:13:12:07 01:13:14:16
מה כוונתך בבוקר?
ישנתם שם?

01:13:14:18 01:13:18:15
ישנו בתוך הצריף.
- על מה ישנתם, הייתה לכם מיטה?

01:13:18:17 01:13:34:14
לא בדיוק, ישנו על מיטות קומתיים
ללא מזרון, ישנו על הקרש עצמו.

01:13:38:03 01:13:44:11
לאחר מכן חילקו אותנו.
לקבוצות וערבבו אותנו.

01:13:44:13 01:13:57:22
לדוגמה, מי שהגיע מהצפון שיבצו
אותו עם מישהו מהמרכז ולהיפך.

01:13:57:24 01:13:59:12
הסיבה שערבבו אותנו,
ראשית, שלא נברח.

01:13:59:14 01:14:03:21
שנית, רצו שנתבלבל ולא ניצור
אינטראקציה מיידית ונמרוד בהם.

01:14:03:23 01:14:07:01
לאחר מכן, עברנו סדרת
בדיקות רפואיות.

01:14:07:03 01:14:08:13
אילו בדיקות עשיתם?

01:14:08:15 01:14:24:15
כשבדקו אותנו, היינו עירומים,
כדי לשלול שאין לנו פצעים ומחלות.

01:14:26:21 01:14:39:02
לאחר מכן היה רופא שתישאל אותנו,
לאחר הבדיקה עמדנו בשורה,

01:14:40:13 01:14:51:13
הבדיקה לא הייתה פיזית, ולאחר
סדרת הבדיקות חולקו לנו מדים.

01:14:51:15 01:14:55:16
אתה זוכר מה חשבת ברגעים ההם?
- כן.

01:14:55:17 01:15:03:13
אני זוכר זאת בבירור.
כשסיימנו את הקליטה התחלנו טירונות.

01:15:03:16 01:15:14:05
חכה, לפני זה, זכור לך איזה רגע של
חבר'ך שהתנגדו? שסירבו ללבוש מדים?

01:15:14:07 01:15:17:02
איפה את מתכוונת?
- אני מתכוונת בבסיס.

01:15:17:03 01:15:22:23
האם העברתם את הלילה בשקט
או שהיו כאלה שעשו רעש ובלגן?

01:15:22:24 01:15:33:23
כן, היו כאלה שנכנסו לדיכאון,
היו כאלה שפונו לבית חולים.

01:15:34:01 01:15:36:03
וכל זה בעקבות הלחץ שהופעל עליכם?
- כן.

01:15:36:07 01:15:44:21
כן, בעקבות הלחץ שהופעל עלינו,
יש כאלה שחלו בדיכאון מזה.

01:15:45:09 01:15:47:01
יש כאלה שנכנסו לאקסטזה.

01:15:47:04 01:15:48:16
היו כאלה שנכנסו לאקסטזה?

01:15:48:17 01:15:54:15
כן, נכנסו לאקסטזה, איימו וקיללו.
- או-קיי.

01:15:54:17 01:15:58:15
גם דברים כאלה היו שם.
אבל בכל מקרה לא שחררו אותך.

01:15:58:18 01:16:04:03
אם הפרעת או דיברת לא יפה,
קיבלת מכות עם האלה.

01:16:04:13 01:16:09:12
כיוון שלקחו אותי במפתיע וגם כי
הרמתי ידיים לא עשיתי בעיות.

01:16:09:14 01:16:18:01
ואז התחלנו להתאמן, כלומר, לבשנו
מדים והתחלנו טירונות.

01:16:19:00 01:16:27:00
לאחר שבוע-שבועיים...

01:16:27:17 01:16:40:14
רגע, מה זאת אומרת עשינו טירונות?
איזה אימונים עשיתם, אנא הסבר לנו?

01:16:40:16 01:16:51:06
או-קיי. כשאני אומר טירונות
אני מתכוון לאימונים פיזיים.

01:16:51:07 01:17:06:07
ובכן, יש בצבא דרגות כמו: רב"ט,
סמל, סמ"ר, סר"ן, רב סר"ן וכו'.

01:17:06:09 01:17:27:22
אנחנו מתאספים ברחבה מסוימת
והקצינים מסבירים לנו על החייל.

01:17:27:24 01:17:29:22
מה אתה זוכר שהסבירו לכם?

01:17:29:24 01:17:38:01
הסבירו לנו שתפקידנו הוא להילחם
באויבים ולשמור על גבולות המדינה.

01:17:38:03 01:17:48:00
הרצו לנו איך להילחם, ולא לפחד,
וכל מיני תעמולות.

01:17:48:02 01:17:50:11
כשאתה שומע את המילים
האלה מה הרגשת?

01:17:50:13 01:17:53:01
באותו רגע ששמעתי את המילים

01:17:53:04 01:18:06:11
לפני הכול, היה לי מורל גבוה, תמיד
אמרתי שאברח ואעלה ארצה.

01:18:06:12 01:18:11:14
אמרתי, לעת עתה אני חייב
לשתף פעולה ולתפקד כחייל.

01:18:11:18 01:18:17:15
והמפתיע הוא ששובצתי
לסיירת קומנדו,

01:18:18:14 01:18:26:07
ובסיירת הסתדרתי יפה עם המפקדים
והחיילים, הם מאוד אהבו אותי.

01:18:26:16 01:18:39:08
במהלך האימונים, בערך לאחר שבוע,
רציתי להיפגש עם החבר ההוא מהשכונה.

01:18:40:08 01:18:53:14
במקרה דודתו גרה בקרבת מקום
לבסיס שלנו בכפר בשם "מנגופה".

01:18:53:16 01:18:55:04
או-קי".
זה מה שזכור לי...

01:18:56:06 01:19:05:22
עכשיו, היינו ביחד בכל
מיני אימונים והרצאות

01:19:06:00 01:19:18:05
לאחר ההרצאות, נכנסנו לניקיונות
מטבח והחדרים.

01:19:18:09 01:19:25:10
לאחר כל המטלות רציתי להיפגש איתו.

01:19:26:13 01:19:31:17
או-קי".
- חיפשתי את אותו בחור ואז נפגשנו.

01:19:31:24 01:19:35:12
אנחנו מכירים ממש טוב
ושנינו מבינים אחד את השני.

01:19:35:14 01:19:39:08
עכשיו, הוא כבר יצר קשר עם דודתו...
- שאתה אומר נפגשנו, מה הכוונה?

01:19:39:09 01:19:41:05
כוונתי שנפגשתי עם הבחור
פנים מול פנים.

01:19:41:07 01:19:45:16
הוא היה מ-"ביתא ישראל"?
- לא, הוא היה נוצרי.

01:19:45:18 01:19:46:05
או-קיי.

01:19:46:08 01:19:57:22
כיוון שהסתדרנו, דודתו קיבלה
טלפון מאבא שלו כדי שתחפש אותו,

01:19:57:24 01:20:03:09
עכשיו, היא הפעילה קשרים מצאה אותו,
ובאה לבקר אותו בבסיס.

01:20:03:12 01:20:04:06
או-קיי.

01:20:05:11 01:20:17:00
מיד כשהגיעה ביקשתי ממנה למסור לאבא
שלו שימסור לאבי שאני נמצא בגוג'ם.

01:20:18:15 01:20:28:12
אבי הוא איש כפרי, ובכל זאת
הגיע לבסיס, אבל לא ראיתי אותו.

01:20:28:15 01:20:31:12
הוא הגיע עד לשם? עד לגוג'ם?
- כן, הוא הגיע.

01:20:31:14 01:20:46:16
לא מצא אותי, ובמלון שהוא לן
שדדו אותו, ככה הוא סיפר לי.

01:20:46:19 01:20:50:17
איך לא מצא אותך? אתה בבסיס, לא?
- אין כניסה לבסיס לאזרחים.

01:20:50:19 01:20:55:16
צריך קשרים כדי להיכנס, צריך
לעשות את זה בתחום וכאלה.

01:20:55:20 01:20:57:08
מה צריך לעשות כדי להיכנס לבסיס?

01:20:57:13 01:21:05:15
צריך לשחד את הקצינים כדי להיכנס
לבסיס, ובכלל צריך הרבה קשרים.

01:21:05:18 01:21:09:12
כששמעתי שהוא הגיע לכאן והלך
כשלא מצא אותי, פרצתי בבכי.

01:21:09:15 01:21:15:23
איך שמעת שהוא הגיע לבסיס?
-החבר שלי אמר לי שהוא היה כאן והלך.

01:21:15:24 01:21:20:08
מיד לאחר מכן, כתבתי מכתב להוריי
על הימצאותי באותו מקום. ככה זה.

01:21:22:20 01:21:36:22
לאחר מכן, קצת איבדתי תקווה, לקחתי
את זה ללב, וחשבתי לערוק מהצבא.

01:21:37:02 01:21:46:04
ואז תכננתי לרכוש את אמון מפקדיי
ומבלי שישימו לב לערוק מהצבא.

01:21:46:05 01:21:48:01
וכל זה תוך כדי טירונות?
- כן.

01:21:48:03 01:21:50:17
את כל זה תכננתי בזמן בטירונות.

01:21:52:17 01:22:04:23
לאחר מכן, הציבו אותי בתורנות מטבח
וזה היה העיסוק שלי לזמן מה.

01:22:04:24 01:22:14:05
ואז התחלתי לתכנן את הבריחה, עכשיו
למעלה ישב שומר חמוש ולמטה יש גדר.

01:22:14:07 01:22:37:02
ואז הייתה מבוגרת שביקשה שנעזור לה
בסחיבת הסלים, ואז הוא נידב אותי.

01:22:38:20 01:22:44:08
וככה הסתדרתי אתו. בנוסף, הוא היה
מאותו מחוז שלי, הוא היה מגונדר.

01:22:44:11 01:22:50:16
מי היה מ-"גונדר"?
- המפקד שלי.

01:22:52:24 01:22:58:14
הוא שאל אותי: מאיפה אתה?
עניתי: אני ממחוז גונדר.

01:22:59:08 01:23:14:17
לאחר מכן, התחלתי לחפור
מתחת לגדר בעזרת את חפירה.

01:23:16:06 01:23:22:17
ואז התחלתי לחפור לאט לאט
בור יותר גדול בעזרת האת חפירה.

01:23:22:21 01:23:24:23
לא הבנתי, חפרת את הבור
כשהיית באמצע העבודה?

01:23:25:00 01:23:32:00
לא, סיימתי את העבודה
ובמחסן היה את חפירה,

01:23:32:02 01:23:42:11
והתכנן היה לחפור מתחת לגדר
ולברוח אל תוך היער.

01:23:42:12 01:23:45:22
כדי לברוח היה הכרחי
שאחפור את הבור.

01:23:46:00 01:24:00:17
באחד הימים שתכננתי את הבריחה
הכרתי בחורים שהגיעו מ-"גונדר".

01:24:00:20 01:24:02:14
ואז התגבשנו כל החברה
שהגיעו מ- "גונדר".

01:24:04:10 01:24:15:23
ואז פניתי לחבר שלי ואמרתי לו:
תשבע שאתה נאמן, יש לי דרך לברוח.

01:24:16:00 01:24:18:10

ואז הוא אמר: איזו ברירה
יש לנו, איך נצא מפה?

01:24:18:12 01:24:22:22
אמרתי לו: נחפור בור
מתחת לגדר ונברח.

01:24:22:24 01:24:26:23
או-קיי. רוב החיילים רוצים לערוק?
כן.

01:24:27:00 01:24:29:16
ראשית, החיילים גויסו
בכפייה מכל רחבי הארץ.

01:24:29:18 01:24:33:08
החיילים נלקחו בכוח ממשפחתם,
אני לא הייתי היחיד.

01:24:33:11 01:24:40:18
גם אם במקרה שלי גויסתי בכפייה
כיוון שהייתי מ-"ביתא ישראל".

01:24:40:20 01:24:46:19
היו גם נוצרים רבים
שגויסו בכפייה מכל רחבי הארץ.

01:24:46:22 01:24:47:16
או-קיי.

01:24:47:22 01:24:57:14
אבל, באותו הזמן, הופרדתי מחבריי
וכיוון שלא עזרו לי, גייסו אותי.

01:24:57:15 01:24:58:11
או-קיי.

01:24:58:23 01:25:02:24
ואז אמרתי להם: בואו נברח.
וארגנתי את נתיב הבריחה.

01:25:03:05 01:25:09:10
ואז, למחרת סיימתי את המלאכה
והיה אפשרי לברוח מהחור שחפרתי.

01:25:09:12 01:25:14:17
הגדר הייתה גבוהה ובצד היה שומר.
ואז בערב אחד אחד יצאנו מהבור,

01:25:14:19 01:25:28:21

קשרנו על עצמנו סדין שקיבלנו
ואת המדים השארנו שם.

01:25:28:24 01:25:43:05
בנוסף, שמנו על עצמנו את הבגדים
האזרחיים שבאנו אתם מהבית.

01:25:43:07 01:25:44:23
ברחנו, זה היה בשעות הערב.

01:25:45:15 01:25:50:10
בזהירות, אני יצאתי ראשון,
יצאנו מהחור והתגלגלנו במורד ההר.

01:25:50:21 01:26:04:09
הבסיס נמצא על מקום הררי ומגודר
בגדר תיל ובצד יש עמדה של השומר.

01:26:04:11 01:26:17:06
כשיוצאים מהחור ישר
מתגלגלים במורד ההר.

01:26:17:08 01:26:26:23
יצאנו מהחור כל אחד בתורו בקפיצה,
ואז אחד מהחברים נפל.

01:26:27:13 01:26:29:12
מה הכוונה נפל?

01:26:29:17 01:26:39:07
כשיוצאים מהחור ומתגלגלים במורד,
יש יער ולשם פנינו מועדות,

01:26:39:09 01:26:42:00
ואז התחלנו לצעוד...
- איך הוא נפל?

01:26:43:01 01:26:52:05
כשיוצאים מהחור צריך להתגלגל
במורד ההר על מנת להגיע למישור,

01:26:52:10 01:26:59:01
אז כשהוא התגלגל הוא נתקל
בחפץ כלשהו וקיבל מכה.

01:26:59:08 01:27:04:11
שאלתך הייתה כשיצאתם איך הוא נפל?
- כן.

01:27:04:13 01:27:08:19

אז איך הוא נפל זו שאלה.
לא כולם אותו דבר, כוחנו...

01:27:08:21 01:27:13:03
כשם שפינו, יכולתנו וכוחנו שונים,
יש אמיצים ויש פחדנים.

01:27:13:06 01:27:19:08
אז כשהוא התגלגל הוא נתקל בחפץ
ונפצע, התגלגל לא טוב.

01:27:19:11 01:27:25:15
אני הראיתי להם להתגלגל ומיד לקום
על הרגליים כמו ספורטאי.

01:27:25:17 01:27:29:00
עכשיו, כשביצע את הגלגול
הוא קיבל מכה בראש.

01:27:29:02 01:27:36:02
הוא קיבל מכה, ביקשנו ממנו
להיות בשקט, ואז התחלנו לרוץ.

01:27:36:04 01:27:39:01
הוא נשאר שם?
לא, לקחנו אותו איתנו.

01:27:39:03 01:27:44:23
נשאנו אותו על כתפינו לאט לאט
והתחלנו לצעוד כמה קילומטרים.

01:27:46:02 01:27:57:11
הגענו לתוך יער, אין שם כלום,
לא נמצא בסביבה שום אדם.

01:27:57:14 01:28:00:24
הלכנו ישר מבלי לדעת
לאן אנחנו צועדים.

01:28:01:01 01:28:03:07
לקחתם איתכם אוכל?
- לא לקחנו אוכל.

01:28:03:09 01:28:11:18
ואז כשעלה השחר,
כשעלה השחר את תופתעי

01:28:12:12 01:28:15:11
כולם היו באפיסת כוחות.
הייתה בעיה מה אפשר לאכול,

01:28:15:13 01:28:21:16
ואז בסביבה הכול היה יער,
ואז אני התחלתי לחפש עץ זיתים.

01:28:23:02 01:28:30:06
וכדי שלא יתפסו אותנו,
הלכנו בעיקר בשעות הלילה.

01:28:30:15 01:28:36:10
החלטנו ללכת ישר
לאזור "סמיין", וכך עשינו.

01:28:36:24 01:28:43:19
נחנו קצת ואכלנו גם קצת
פירות יער שמצאנו בסביבה.

01:28:43:21 01:28:49:06
גם היה מקרה שכמעט טרפה אותנו
חיה מסוימת, עברנו הרבה תלאות.

01:28:51:12 01:28:57:24
נלחמנו בצבוע, זרקנו עליו אבנים,
גם נמר, ביער הזה היו הרבה חיות.

01:28:58:02 01:29:04:23
וגם בלילה נשארנו ערים כדי להבריח
את החיות. היה ממש תוהו ובוהו.

01:29:05:01 01:29:14:16
למחרת, בשעות הערב התחלנו לצעוד.
הלכנו קילומטרים רבים.

01:29:14:17 01:29:18:17
היינו רעבים, לא אכלנו
כבר כמה ימים.

01:29:18:20 01:29:33:19
ואז לאחר צעידה ממושכת, הגענו לכפר
בתוך גוג'ם ובו הגענו לכנסייה.

01:29:37:14 01:29:48:08
מצאנו כנסייה, הכנסייה הייתה מגודרת
ואז שמעתי קולות של מתפללים.

01:29:48:14 01:29:56:18
אני הייתי המדריך של החבורה.

01:29:58:01 01:30:06:23
כל הזמן חשבתי שבעזרת השם

אצטרף למשפחתי ואעלה לארץ ישראל.

01:30:07:08 01:30:13:05

עכשיו, התרכזתי במשימה ועודדתי את כולם שיהיה בסדר.

01:30:13:07 01:30:25:19

מלבד הפצוע היינו ארבעה-חמישה.
- כוונתך מלבד הפצוע?

01:30:25:21 01:30:31:21

עכשיו, הצוואר של הפצוע היה מוטה כלפי מטה ואני יישרתי לו את הצוואר.

01:30:31:23 01:30:41:17

ואז ככל שהתקרבונו לכנסייה שמענו את קולות המתפללים, שמענו תפילות.

01:30:43:04 01:30:54:12

אני זוכר שברחנו בשישי, בשבת צעדנו, וכשהגענו לפה היה יום ראשון.

01:30:55:07 01:30:58:17

לכל זה אחראי הקב"ה שבשמייים.

01:30:58:20 01:31:13:14

עכשיו, בראשון זה יום התפילות של הנוצרים, אני זוכר שהייתה תחילת החורף.

01:31:13:15 01:31:14:08

או-קיי.

01:31:14:10 01:31:21:16

עכשיו כפי שאמרתי, קודם הכנסייה מגודרת בגדר וליד היה נחל זורם.

01:31:22:19 01:31:33:15

אמרתי: בואו נחליף בגדים, נזרוק את המדים הצבאיים

01:31:35:06 01:31:39:16

ואת הסדין נקשור סביב ראשנו ונגיד שאנחנו "דקון" (דרגה לפני "רב"),

01:31:41:12 01:31:48:11

כיוון שאנחנו חייבים לאכול, אמרתי נגיד שאנחנו "דקון".

01:31:48:12 01:31:56:04

קשרתי את הסדין סביב ראשי.

- או-קיי.

01:31:56:11 01:32:02:17

אני תמיד אומר שלא למדתי
הרבה בחיים, אבל,

01:32:02:19 01:32:12:16

אלוהים עוזר לי בכל דרך שפניתי.
זו האמת, איך להסביר לך את זה.

01:32:12:18 01:32:18:16

ואז, קשרנו את הסדין והתכוננו
להיכנס, וכל האנשים היו בתפילה.

01:32:19:11 01:32:22:05

וכשהצצנו ראינו הרבה אנשים מתפללים.

01:32:22:09 01:32:27:21

במקרה הגיעה גברת אחת
שעל כתפיה כיבוד.

01:32:28:13 01:32:37:04

עכשיו, הסדין הספיק ל-3 מתוך חמישה
כלומר, שלושה מחמישה קשרו את הסדין.

01:32:37:06 01:32:39:13

אמרנו לשני החברים:
חכו כאן אנחנו תכף חוזרים.

01:32:42:04 01:32:50:12

לפני הכניסה פניתי למארכת
בכנסייה בברכת שלום,

01:32:50:16 01:32:59:07

ואז היא ענתה: ילדים מה שלומכם?
ענינו: אנחנו בסדר, אבל רעבים.

01:32:59:12 01:33:01:09

היא שאלה: מה קרה? מהיכן הגעתם?

01:33:01:11 01:33:07:02

היא הייתה אשת "קייס".
היא הייתה מחלקת כיבוד למתפללים.

01:33:08:15 01:33:16:09

אמרתי לה: אנחנו באנו
ללמוד תורה ולכן אנחנו פה.

01:33:17:04 01:33:18:06

סליחה.

01:33:21:02 01:33:27:02
ואז היא הזמינה אותנו להיכנס.
היא שאלה: כמה אתם?

01:33:27:05 01:33:34:05
השבנו: יש איתנו כמה חברים שהגיעו
איתנו, שבאו ללמוד להיות "דקון".

01:33:34:07 01:33:36:02
ואז היא הכניסה אותנו.

01:33:36:03 01:33:42:19
ואז, ניגשנו ל"קייס" ונישקנו
את הצלב וישבנו.

01:33:42:21 01:33:51:01
לאחר מכן, הגישו לנו אוכל ואכלנו עד
ששבענו, אכלנו מכל מיני מאכלים.

01:33:51:06 01:34:06:18
לאחר שנחנו קצת, אמרנו פנינו מועדות
לגונדר, איך מגיעים ל-"בהר-דר"?

01:34:07:11 01:34:09:03
היא לא חשדה בכלום?

01:34:09:05 01:34:16:13
לא, היא לא חשדה בכלום,
נראינו כמו אנשי דת.

01:34:17:02 01:34:21:18
ואז היא שאלה: למה אתם עוזבים
אם באתם ללמוד לימודי דת?

01:34:21:20 01:34:29:03
אמרנו, פנינו מועדות לגונדר.

01:34:30:01 01:34:35:23
ואז היא הראתה לנו דרך, ואמרה תמשיכו
כל הזמן ישר ותגיעו ל-"בהר-דר".

01:34:36:00 01:34:44:15
ואז שאלנו אותה: בטוח לצעוד ביום?
ענתה: בטח שבטוח, לא גנבתם, נכון?

01:34:45:08 01:34:56:01
אמרנו טוב. ואז היא נתנה לנו קצת
לחם לדרך והתחלנו את דרכנו.

01:34:56:03 01:34:56:19

או-ק"י.

01:34:56:21 01:35:11:18

לאחר הליכה של קילומטרים רבים,
הגענו לתוך יער ובו בסיס של חיילים.

01:35:11:21 01:35:16:02

או-ק"י.

- ושם ליד היער היה נחל זורם.

01:35:18:20 01:35:30:00

ושם בנחל הייתה זרימה מאוד חזקה.
זה היה בתחילת החורף.

01:35:33:02 01:35:47:20

עכשיו, למעלה היו שני שומרים
ולא ידענו איך לעבור ולהתקדם הלאה.

01:35:47:22 01:35:52:11

כדי לעבור לצד השני צריך לעבור
את הנחל. זה היה נורא.

01:35:54:06 01:36:07:02

ואז אמרתי שנבחר באפשרות של חציית
הנחל, נשחה ונחצה את הנחל ונמשיך.

01:36:09:03 01:36:12:12

ואז החבר ההוא פחד.

01:36:12:14 01:36:14:04

מי, זה שנפצע?

- כן.

01:36:14:23 01:36:17:24

הוא פחד, ואז נכנסתי לנחל
וחציתי אותו לרוחב.

01:36:18:01 01:36:21:15

ואז חבר נוסף הצטרף אליי,
ואז זרם חזק סחף אותו.

01:36:21:21 01:36:27:06

ואז שחיתי לכיוונו והחזקתי
בחולצתו ויצאנו מהמים.

01:36:27:08 01:36:28:19

שלושת החברים נשארו שם.

01:36:28:22 01:36:32:23

כשיצאנו מהמים שמענו קול שאומר:
"עצרו או שאני יורה!"

01:36:33:23 01:36:36:18
הוא אמר: "אם תזוזו אירה בכם!"

01:36:36:20 01:36:39:22
הוא כמעט ירה עלינו.
- על שניכם?

01:36:39:24 01:36:43:05
מה?
- החברים הנוספים נשאר מאחור?

01:36:43:07 01:36:44:11
כן, שלושתם נשאר מאחור.

01:36:44:12 01:36:45:13
אז רק שניכם חציתם את הנחל?
- כן.

01:36:45:15 01:36:50:12
או-קיי
- הוא איים לירות עליי.

01:36:52:01 01:36:59:23
ואז הרמתי ידיים, הוא הגיע
ואמר: "אם תזוז אני יורה בך".

01:37:00:00 01:37:10:14
הוא הגיע, ואז עצר אותנו
ואת החברים שנשארו מאחור.

01:37:10:16 01:37:12:08
גם החברים שנשארו מאחור נתפסו?
הם לא הצליחו לברוח?

01:37:12:10 01:37:20:05
לא הייתה להם אפשרות לברוח.
לא הייתה שום ברירה אחרת.

01:37:22:11 01:37:30:03
ואז החיילים התחילו להכות אותנו,
ואמרו: מה אתם עושים פה?

01:37:30:06 01:37:36:15
שאלנו: למה אתם מכים אותנו?
וככה ניסינו להרגיע את הרוחות.

01:37:36:18 01:37:40:22

ואז שאלו אותנו: מהיכן באתם?
תגידו את האמת! מאיפה באתם?

01:37:41:01 01:37:47:15
השבנו: אנחנו אנשי דת. באנו ללמוד
לימודי קודש, להיות "קייסים".

01:37:48:10 01:37:56:23
ואז אחד אמר: "כן, אתה נראה איש
דת, אתה תחמן, האמת שאתם חיילים."

01:37:57:08 01:38:05:14
נתפסנו כיוון שנמסר לכל הבסיסים
בגוג'ם שכמה חיילים ערקו מהצבא.

01:38:07:21 01:38:22:09
הודיעו להם, ואז המתנו בצריף,
ואז הגיעו עם ג'יפ ולקחו אותנו משם.

01:38:24:00 01:38:26:19
לקחו אותנו לתוך הבסיס.

01:38:26:24 01:38:31:14
היכו אתכם כשנודע להם שאתם חיילים?

01:38:31:16 01:38:36:17
הבחורים שתפסו אותנו הכו אותנו,
הם הפסיקו כי הרגענו אותם.

01:38:37:01 01:38:45:17
אמרתי להם: למה אתה מרביץ לנו?
בשביל מה? אני בן אדם כמוך.

01:38:47:13 01:38:50:20
את המכות הרציניות קיבלנו אחר כך,
כשלקחו אותנו עם אזיקים לתוך הבסיס.

01:38:51:01 01:39:02:24
למען יראו ויראו התאספו כל החיילים
ואז הכניסו אותנו לביוב עד לצוואר.

01:39:03:01 01:39:05:06
יש הרבה זבל בביוב.
- איזה זבל?

01:39:05:08 01:39:06:24
זבל של ביוב.

01:39:07:04 01:39:09:02
אתה מתכוון לביוב של צואה?

- כן.

01:39:09:05 01:39:17:01
ואז, הוציאו אותנו והיכו אותנו
בעזרת רצועת עור בכל חלקי גופנו.

01:39:19:02 01:39:23:00
החיילים צפו בנו נענשים
למען יראו ויראו.

01:39:23:02 01:39:38:01
ואז לקחו אותנו למקלחות,
העמידו אותנו למשפט ונזפו בנו.

01:39:38:02 01:39:55:08
אמרו עלינו שאנחנו עשינו מעשה
שפל, שלא אכפת לנו מהמולדת.

01:39:55:10 01:39:59:21
ושוב היכו אותנו, ובמשך
יומיים לא קיבלנו אוכל.

01:39:59:23 01:40:04:18
היכו אותנו עד כדי כך
שכל חלקי הגוף שלנו דיממו.

01:40:05:22 01:40:17:07
לאחר זמן מה, חזרנו לשגרה, כלומר,
שוב התחלנו את הטירונות במשך חודש.

01:40:17:09 01:40:21:22
החזירו אתכם לבסיס הקודם שלכם?
- כן, לאותו הבסיס.

01:40:23:23 01:40:35:13
חזרנו לבסיס, ובאמצע האימונים
בישרו לי שאני עובר לבסיס אחר.

01:40:35:17 01:40:43:18
למה?
- כי היה לי קב"א ונתונים טובים.

01:40:43:20 01:40:51:05
העבירו אותי ליחידת צנחני-קומנדו,
ואז לקחו אותנו לבסיס ב-"סידמו".

01:40:53:11 01:41:05:11
לאחר מכן, התחלנו בטירונות שם.
- לקחו רק אותך?

01:41:05:13 01:41:09:10
לא, לקחו עוד חיילים, גייסו חיילים
שיש להם קב"א גבוה ונתונים טובים.

01:41:09:12 01:41:13:12
או-קיי. רצית לעבור?
כיוון שהיה לך נתונים טובים?

01:41:13:24 01:41:27:03
כיוון שהיה לי נתונים טובים, הייתי
מוכן ללכת ליחידה המובחרת הזאת.

01:41:27:06 01:41:33:05
הגענו לשם ועשינו טירונות,
במשך 6 חודשים. לאחר מכן...

01:41:33:06 01:41:42:01
ספר לנו, איך הייתה הטירונות?
האם היו נשים לוחמות בחייל?

01:41:42:08 01:41:44:14
נשים בד"כ משרתות במטבח ובחדר אוכל.

01:41:44:16 01:41:51:14
מלבד זה לא עושות תפקידים אחרים?
- בתוך העיר מילאו תפקידים שונים.

01:41:51:15 01:42:00:22
נשים דרך כלל משרתות כפקידות.

01:42:01:04 01:42:07:22
בזמנו לא היו לוחמות, כיום נראה
לי שהן עושות תפקידים של לוחמה.

01:42:07:24 01:42:15:00
או-קיי.
אז בעצם אתה נמצא ב-"סידמו"?

01:42:15:03 01:42:17:16
כן, בתוך העיר "סידמו",
בכפר "וולדתיקה".

01:42:17:19 01:42:21:00
תאר לי איך נראה
בסיס האימונים?

01:42:21:02 01:42:28:10
המקום לא נראה טוב,
הבסיס נמצא בתוך יער.

01:42:28:11 01:42:34:02
המפקדים שלנו היו מקצועיים, הם
הגיעו מחו"ל כדי לאמן אותנו.

01:42:34:04 01:42:39:03
עשינו הרבה תרגילים ואימונים ורבים.

01:42:39:05 01:42:42:02
אילו סוגי תרגילים ואימונים עברתם?

01:42:42:05 01:42:54:04
איך להרוג את האויב שלך ללא נשק,
איך לחנוק את האויב ולהכניעו אותו.

01:42:54:06 01:43:00:18
עוד ועוד טכניקות
רבות כיצד להילחם.

01:43:00:21 01:43:04:01
לאחר מכן, אחרי סיום הטירונות
עברנו לשרת בעיר "הרר".

01:43:04:03 01:43:07:20
חכה רגע, לפני שאתה מתקדם.
מה הייתם אוכלים בבסיס?

01:43:07:22 01:43:13:00
כן, האוכל היה טוב מאוד,
היו מגישים ביצים ומגוון מאכלים.

01:43:13:03 01:43:19:02
ואז נסענו ל-"דברי זיית",
"דברי זיית" שבאדיס אבבה.

01:43:19:04 01:43:21:18
כמה זמן שהית ב-"סידמו"?

01:43:21:20 01:43:23:16
בערך 5 חודשים.

01:43:23:18 01:43:27:07
ובמשך כל התקופה הזאת
לא נפגשת עם משפחתך?

01:43:27:09 01:43:31:22
לא, לא נפגשתי איתם.
אבל, התכתבתי איתם.

01:43:31:24 01:43:33:18
התכתבתם?

- כן.

01:43:33:20 01:43:51:18
כשהייתי ב-"סידמו" הלכתי העירה
ושלחתי להם מכתבים מהדואר שם.

01:43:51:21 01:44:04:09
כתבו לי: כולם עזבו לסודן.
מה איתך? למה אתה לא עורק מהצבא?

01:44:04:17 01:44:08:24
מה, לא היו קוראים לך את המכתבים?
- מי?

01:44:09:02 01:44:13:11
לא יודעת, הדוורים.
- לא, אין דברים כאלה.

01:44:13:14 01:44:14:22
אין דברים כאלה?
- לא.

01:44:14:24 01:44:19:24
כלומר, כשהמכתבים מגיעים, בזמן
החופשי אתה הולך ולוקח את המכתב.

01:44:20:00 01:44:21:09
אבל אין דבר כזה לפתוח
לאחר את המכתב.

01:44:21:11 01:44:24:17
הייתה לכם אפשרות
לצאת מהבסיס אל הדואר?

01:44:24:19 01:44:26:20
כן, בזמנו החופשי יכולנו לצאת.

01:44:26:22 01:44:30:00
אז איך לא חשבת לערוק
כשהיית מחוץ לבסיס?

01:44:30:03 01:44:35:20
לא הייתה לי תקווה, היה קשה. הבסיס
היה באמצע היער ואי אפשר היה לברוח.

01:44:35:24 01:44:40:01
לא אמרת שיש בסביבה סניף דואר?
- זה היה מחוץ לבסיס, הרחק בעיר.

01:44:40:03 01:44:52:23

היינו שולחים מכתב בדואר, כשמגיע
מכתב, הדוור מודיע לי ואני אוסף.

01:44:53:00 01:44:57:14
ואם כבר יצאת מהבסיס, מדוע לא ערקת?
- כן, זה היה אפשרי.

01:44:57:16 01:45:12:24
הייתי חסר ביטחון, בגלל שקיבלתי
מכות בפעם הקודמת, פחדתי נורא.

01:45:13:01 01:45:29:01
שנית, המרחק היה רב ולכן ויתרתי.
המרחק מאדים היה כ-400 ק"מ.

01:45:29:02 01:45:34:11
לכן, היה צריך לנסוע
באוטובוס זמן רב.

01:45:34:20 01:45:42:20
בנוסף, היו משגיחים כל הזמן
על החיילים שלא יברחו.

01:45:42:24 01:45:44:14
מה כוונתך?

01:45:44:16 01:45:46:22
הבסיס היה מגודר,
וזה הקשה על הבריחה.

01:45:46:24 01:46:02:02
לפעמים כשיצאנו, היה מתלווה אלינו
שומר. היו גם כותבים מי יצא מהבסיס.

01:46:02:13 01:46:12:06
ואז קיבלתי לידי את המכתב, קראתי
והבנתי שהרבה יהודים עולים ארצה.

01:46:12:08 01:46:21:06
לאחר אימונים שונים כשבוע ב-"נזרת".
- או-קיי.

01:46:21:11 01:46:22:00
או-קיי.

01:46:22:19 01:46:30:22
"ואז הגעתי ל-"הרר, ב-"הרר"
פרצה מלחמה, עברנו אימונים ו...

01:46:30:24 01:46:33:07

כלומר הגעתם היישר לאזור המלחמה?

01:46:33:18 01:46:46:10
לא, הגענו לבסיס והוצבנו כתגבור,
ולקחו אותנו לאן שהיו חסרים כוחות.

01:46:46:12 01:46:50:02
ושם שהינו זמן מה ובין לבין
העבירו אותנו ממקום למקום.

01:46:50:04 01:46:53:15
ואז פרצה מלחמה ב-"טיגריי"
ולקחו אותנו לשם.

01:46:53:18 01:46:57:09
ב-"הרר" השתתפת במלחמה?
- לא, לא השתתפתי במלחמה.

01:46:57:11 01:47:00:24
אני רוצה שתספר לי איך החוויה
הראשונה שלך במלחמה.

01:47:01:01 01:47:03:22
איך התארגנת לקראת המלחמה?
- כן, כן.

01:47:03:23 01:47:09:24
איך חייל מתכונן נפשית לצאת למלחמה?
תסביר לנו נקודת המבט שלך?

01:47:10:20 01:47:27:13
ב-"הרר" צירפו אותנו למחלקה מסוימת
ועברנו אימונים לפני צאתנו למלחמה.

01:47:27:15 01:47:50:17
התכנית הייתה שלאחר האימונים אנו
נצטרף לכוחותינו שנלחמים ב-"טיגריי".

01:47:50:19 01:48:00:09
לאחר סיום האימונים ב-"הרר",
הצטרפנו "ללחימה ב-"טיגריי".

01:48:00:13 01:48:17:12
נלחמנו זמן רב ב-"טיגריים", בערים
כמו: מקלי, צ'רצ'ר ושריה, ואז נפצעתי.

01:48:17:14 01:48:27:15
חכה, לפני שיצאת לקרב בפעם הראשונה,
מה התחושות? באילו שעות נלחמתם?

01:48:27:17 01:48:30:05
אין לי מושג בדברים האלה,
תסביר לנו איך זה מרגיש?

01:48:30:07 01:48:35:00
תלוי מי מתחיל את הלחימה,
היינו נלחמים ביום וגם בלילה.

01:48:35:02 01:48:41:02
למשל, היינו נלחמים נגד ה-"ווייאני".

01:48:41:06 01:48:54:06
כשהם היו מגיעים, היינו מתחילים
להילחם, ואז היינו מנסים לאגף אותם.

01:48:54:08 01:48:59:02
המלחמה הייתה טובה,
אך מתו הרבה מחבירי.

01:48:59:04 01:49:15:20
כשהיינו בזמן המלחמה אני וחברי
ראינו חברים רבים נופלים בקרב.

01:49:15:22 01:49:18:19
איך התמודדת עם הסיטואציה הזו?

01:49:18:22 01:49:34:09
היו חיילים שפינו פצועים, אז הם
פינו במהרה את החיילים שנפלו בקרב.

01:49:34:11 01:49:45:01
תפקידנו היה להמשיך בלחימה,
גם אני נפצתי ברגלי, ואז התחילו...

01:49:45:08 01:49:47:09
חכה רגע, אל תקפוץ לנושא אחר.
- או-קיי.

01:49:47:11 01:49:51:21
נפצת ביום הראשון של הלחימה?

01:49:51:23 01:50:00:05
בפעם הראשונה נלחמתי ב-טיגריי כ-24
שעות מהבוקר עד הלילה, לאחר מכן...

01:50:00:06 01:50:03:19
איך זה להילחם במשך 24 שעות?
איך התמודדת עם השעות הארוכות?

01:50:03:21 01:50:09:02

מה אגיד לך, להילחם
24 שעות זה ממש לא קל.

01:50:09:03 01:50:11:23
למשל, כשקיבלנו ידיעה שהאויב נמצא
באזור מסוים, אז רצנו ונלחמנו בו.

01:50:12:00 01:50:17:14
המראות היו קשים, מאבדים
הרבה חיילים בקרבות האלה.

01:50:18:11 01:50:19:22
לאחר מכן...

01:50:19:24 01:50:27:00
האם אתם מצוידים באוכל ושתייה?
איך מצליחים להילחם במשך 24 שעות?

01:50:27:10 01:50:38:22
כשיצאנו למלחמה לא לקחנו איתנו
אוכל, אבל היו לנו ביסקוויטים.

01:50:39:11 01:50:47:23
אכלנו רק בהפסקות, לא לקחנו איתנו.
הצטיידנו בג'ריקנים של מים.

01:50:48:07 01:50:52:20
גם כשנגמרו לנו המים לא הייתה
לנו ברירה אלא להמשיך להילחם.

01:50:52:22 01:51:08:10
כשהצלחנו להגיע לבית שננטש
עקב המלחמה, נכנסנו ושתינו.

01:51:09:08 01:51:18:06
זכור לי שה-"טיגריות" היו מציעים
לחיילים מים והרגו אותם עם גרזן.

01:51:18:08 01:51:19:12
תסביר לי שוב בבקשה.

01:51:20:00 01:51:33:11
עכשיו, היינו עושים סריקות בשכונה
שיש בה אויבים, מי שנפגע זה האזרחים.

01:51:33:15 01:51:34:23
מה הכוונה היו נפגעים?

01:51:34:24 01:51:40:00
הבתים של התושבים היו נפגעים מירי

אוירי ומאש של כוחותינו.

01:51:40:02 01:51:42:10
אתה מתכוון לתושבים בכפר?
- כן.

01:51:42:12 01:51:48:00
התושבים בכפר היו נפגעים
מהמלחמה בינינו לבין ה-"וואייני".

01:51:48:11 01:51:55:08
כיוון שהיינו צמאים,
לא היינו מסרבים למים.

01:51:55:10 01:52:00:00
ואז הטיגריות היו מזמינות את החייל
לביתן ואז הורגות אותו בעזרת גרזן.

01:52:00:02 01:52:02:11
אתה זוכר מקרה כזה?
- כן, יצא לי לראות.

01:52:05:00 01:52:07:09
ככה אחת הנשים הרגה את החבר שלי.

01:52:09:01 01:52:21:00
היא כבר לא בין החיים,
אבל יש מקרים כאלה.

01:52:21:03 01:52:25:16
עברתי הרבה דברים קשים בחיים.

01:52:25:19 01:52:35:01
לאחר מכן, שרתתי בבסיס ב-"טיגריי",

01:52:35:04 01:52:42:03
העבירו אותנו מבסיס לבסיס
במשך 5 חודשים בערך.

01:52:43:13 01:52:55:12
בסוף, פרצה לחימה נוספת
בעיר "שריה" ושם הוצבתי.

01:52:55:20 01:52:57:23
מה זכור לך משם?

01:52:57:24 01:53:00:24
גם שם איבדתי המון מחברי.

01:53:01:01 01:53:11:21

היה לי ממש קשה, לא בכיתי
אבל בפנים מאוד התייסרתי.

01:53:11:23 01:53:12:21
אני בטוחה.

01:53:14:15 01:53:27:13
אחד הדברים, כלומר, אני מעריך
את העיתונאים שנותנים לדבר על קשיים.

01:53:27:15 01:53:42:15
על מה שמפריע לי וכולי.
אולי אנשים רבים לא היו משתפים.

01:53:42:17 01:53:53:16
אני חוויתי טראומה מהשירות הצבאי,
וכשאני מדבר על זה אני מרגיש הקלה.

01:53:55:14 01:54:00:01
בזמן המלחמה איבדתי המון מחברי.

01:54:02:15 01:54:17:21
את תופתעי, אבל פעם אחת בעיר
"מקליי", נורתה לעבר רכבנו פצצה,

01:54:19:00 01:54:30:15
נסענו על הר מסוים
והרכב התפוצץ לגמרי,

01:54:32:20 01:54:46:07
היינו בערך 20 איש, ונהרגו המון
מחבריי, נשארנו אני ועוד שישה.

01:54:47:02 01:54:56:13
היינו ללא אוכל ושתייה שלושה ימים.
לאחר מכן התחלנו להתאושש.

01:54:56:21 01:55:00:15
כמה זמן הייתם ככה?
- היינו במצב הזה במשך שלושה ימים.

01:55:12:14 01:55:25:17
במשך שלושה ימים היינו מתחת להר,
אני הייתי פצוע מרסיסי הפצצה,

01:55:25:20 01:55:33:11
הרבה מחבריי היו מתים. מלבדי ניצלו
שישה מחבריי שהיו פצועים בינוני.

01:55:33:13 01:55:52:14

ירינו ירי לאוויר, ואז חילצו אותנו
לקבלת טיפול בבית חולים ב-"הרר".

01:55:52:15 01:55:54:11
במשך שלושה ימים עודדתם
אחד את השני?

01:55:54:12 01:56:01:20
כן, בכינו ביחד על החברים שאיבדנו.
הגופות היו מפוזרים בזירה,

01:56:01:22 01:56:03:20
מה אני אגיד לך,
זה היה אירוע טראומטי.

01:56:08:12 01:56:19:04
וכשאני נזכר בחלקי גופות קשה לי,
לפעמים אני חולם על המראות האלה,

01:56:20:10 01:56:24:16
אני מנסה לשכוח אך ללא הצלחה.

01:56:25:16 01:56:33:22
לפעמים כשאני משווה בין המלחמה בארץ
לבין המלחמה באתיופיה, אני נדהם.

01:56:35:10 01:56:52:08
הייתי פצוע בבטן מרסיס, פינו אותנו
לביה"ח ב-הרר ושם אושפזתי 3-4 חודשים.

01:56:54:14 01:57:00:09
ואז לאחר זמן מה...
- חכה רגע, נקה את פניך.

01:57:01:01 01:57:04:00
או-קיי. היית מאושפז במשך 4 חודשים,
ומה קרה לאחר מכן?

01:57:04:02 01:57:10:11
כן, לאחר האשפוז חזרתי
לבסיס ב-"טיגריי".

01:57:11:08 01:57:20:13
כן, הלכתי ל-"טיגריי" שנמצאת
במחוז "וולו" ושם קיבלתי דרגת סג"ן.

01:57:22:07 01:57:32:06
ואז, הייתי אמור לעבור קורס כדי
לקבל דרגת רס"ן, אבל פרצה מלחמה.

01:57:32:15 01:57:44:13
ואז נסענו ל-"אסמרה" ומבלי שנלחם
החזירו אותנו בחזרה ל-"טיגריי".

01:57:45:18 01:57:46:22
למה?

01:57:47:01 01:57:52:13
החזירו אותנו כדי שניתן
תגבור בבסיס.

01:57:52:15 01:57:58:11
או-קיי.
- כיוון שהיינו מקצוענים.

01:57:58:17 01:58:04:09
באנו ל-טיגריי כיוון שאמרו לנו שיש
מלחמה קשה יותר ופה צריך הרבה חיילים.

01:58:05:14 01:58:17:01
ואז בתוך "טיגריי" שרתתי בבסיס
ליד מקום בשם "אדיגרט".

01:58:18:21 01:58:40:17
במהלך השרות התחלתי להכיר
אנשים שהגיעו ממחוז גונדר.

01:58:41:24 01:58:43:12
כוונתך לאנשי "ביתא ישראל"?

01:58:43:13 01:58:52:09
אני מתכוון לאנשים שבאו
ממחוז גונדר, לא מ-"ביתא ישראל".

01:58:53:04 01:58:59:00
הכרתי הרבה חברים שבאו
ממחוז גונדר.

01:59:00:16 01:59:04:02
ואז,

01:59:09:04 01:59:14:23
ואז כשהתחלתי להתחבר לאותם חברים

01:59:15:09 01:59:19:12
לא יודע, כפי שזכור לי החלפתי את שמי

01:59:19:15 01:59:21:11
אז איך קראו לך?
- מה?

01:59:21:14 01:59:22:19
איך קראו לך?

01:59:23:18 01:59:29:20
קראו לי "אסובלה".

01:59:30:15 01:59:32:04
כשהתגייסת שינית את שמך?

01:59:32:06 01:59:35:04
עוד בהתחלה.
לא, שיניתי לאחר שהתגייסתי.

01:59:35:07 01:59:36:01
או-קיי.

01:59:36:04 01:59:39:04
כשהתגייסתי שמי היה "מלסה".

01:59:39:07 01:59:44:12
ושם החלפתי את השם כיוון שלא רציתי
שידעו שאני מ-"ביתא ישראל".

01:59:44:13 01:59:47:10
לא הבנתי, למה מחליפים את השם?

01:59:47:22 01:59:54:04
יש פחד שידעו שאת יהודי,
יכול להיות שמישהו יזהה אותי וכולי.

01:59:54:08 02:00:02:15
או-קיי.
- לאחר מכן, פגשתי חבר מהשכונה שלי.

02:00:04:10 02:00:13:12
ואז אותו חבר ילדות ידע שאני יהודי.
הוא הגיע לבסיס אחריי.

02:00:14:14 02:00:21:24
ואז הוא אמר לי: מלסה?
אמרתי לו: מה?

02:00:22:11 02:00:27:18
הוא אמר לי: כל היהודים מהכפר עזבו,
כל המשפחה המורחבת שלך עזבה.

02:00:27:20 02:00:45:12
ואני ידעתי שהם עזבו לפני כן,
מהחדשות ברדיו שהייתי מאזין.

02:00:46:03 02:00:49:09

ואז אמרתי לו: אל תדבר
בקול רם, שלא שישמעו אותך.

02:00:51:14 02:00:55:19

ואז אמרתי לו: "תהיה בשקט
ואני מבטיח לקחת אותך איתי.

02:00:56:21 02:00:59:00

אבל מהיום אל תדבר על זה.

02:01:01:12 02:01:12:20

ואז התאספנו והיינו בערך 12
חיילים שתגברו את המקום.

02:01:12:22 02:01:13:20

לא הייתם באמצע המלחמה?

02:01:13:24 02:01:22:17

היינו ב-אפטר, לא נלחמנו כל הזמן,
כשצריך היינו מגיעים ונלחמים.

02:01:23:11 02:01:37:01

ואז, החבר שלי ואני הבאנו את כל
החברים וכך התאספנו כל ילידי גונדר.

02:01:39:00 02:01:50:13

ואז הבנתי שסודאן מאוד קרובה
למקום שבו אנחנו נמצאים.

02:01:50:15 02:02:01:15

המסלול הוא מ-"דיגרת" ל-"ווקרו",
מ-"ווקרו" ל-"שירה",

02:02:01:17 02:02:15:19

מ"שירה" ל-"דדבית", מ-"דדבית"
ל-"אהוזה" ומשם ל-"תקזה".

02:02:15:22 02:02:20:06

ושם גבול אתיופיה טיגריי.

02:02:20:13 02:02:24:24

ואז אמרתי להם בואו נברח לסודן.

02:02:25:04 02:02:30:18

לא האמנתם בשרות הצבאי?
לא רציתם לשרת, נכון?

02:02:31:09 02:02:40:23

לאחר הפציעה שלי, רק חשבתי
איך אני עורק מהצבא ומגיע לסודן.

02:02:42:07 02:02:47:07
כל הזמן חשבתי איך אני עורק
מהצבא ועולה לישראל.

02:02:48:01 02:02:54:22
ואז התאספנו 12 חיילים,
ואז אמרתי להם: בוא נערוק לסודן.

02:02:54:24 02:03:00:02
אמרתי לחבר מהשכונה:
תעיר אותם ובואו נברח.

02:03:02:15 02:03:09:07
ואז התושבים שנמצאים ליד הבסיס
היו רוכשים רובים מהחיילים בסתר.

02:03:09:09 02:03:12:16
באותו הזמן אתה יוצא ונכנס
עם הרובה שלך ללא הגבלה.

02:03:14:03 02:03:16:14
היה ברשות כל אחד מאיתנו אקדח
ורובה מסוג קלצ'ניקוב.

02:03:16:15 02:03:18:20
זה היה רובה שלכם?
כן.

02:03:19:15 02:03:21:23
החבאתם את זה?
מה אם יתפסו אתכם?

02:03:22:14 02:03:24:06
לא, אלה כלי הנשק שנלחמנו איתם.

02:03:24:08 02:03:29:11
או-קיי, חשבתי שקניתם את הרובים?
לא, קיבלנו את הנשק במסגרת השירות.

02:03:29:13 02:03:37:21
כיוון שמילאתי כמה תפקידים,
לי היה אקדח וגם רובה.

02:03:38:06 02:03:47:12
עכשיו התכנון שלנו היה למכור את
הנשקים לאותם "טיגרים" ולברוח.

02:03:48:13 02:03:59:04

מדי פעם היינו מקבלים אפטר והיה
מותר לנו לצאת לערים שקרובות לבסיס.

02:04:04:23 02:04:13:00

בחרנו יום ואמרנו שאנחנו
יוצאים להתאוורר באחת הערים.

02:04:13:02 02:04:16:20

ואז מכרתי את כלי הנשק שלי.

02:04:16:21 02:04:19:15

איך ביצעת את המכירה?
איך מכרת אותם?

02:04:19:17 02:04:21:22

קודם כל יוצרים קשר עם מתעניין.
- עם מי אתה יוצר קשר?

02:04:21:23 02:04:23:15

עם הכפריים בסביבה.
- מה?

02:04:23:21 02:04:26:19

יש כפריים שחיים מסביב לבסיס.

02:04:26:21 02:04:31:17

אבל איך יודע שלא ילשינו עליך?
- זה סיכון.

02:04:31:19 02:04:41:03

ראשית, הם רגילים לקנות כלי נשק
מחיילים, לפעמים היו שואלים אותנו.

02:04:41:05 02:04:44:08

או-קיי.
הלכת ושוחחת עם מי ששאל אותך?

02:04:44:10 02:04:48:10

כן, היו כאלה ששאלו אותנו
האם אנו מוכרים כלי נשק?

02:04:48:12 02:04:50:21

הם התרגלו שיש חיילים שמוכרים כלי
נשק, אנחנו לא היחידים שעשו את זה.

02:04:51:06 02:04:53:18

הערתך ושאלתך היו במקום.

02:04:55:01 02:05:00:08

היינו מוכרים את הקלצ'ניקוב
במחיר של 500-600 "בר".

02:05:00:10 02:05:04:09
למי מכרת את הנשק?
אתה זוכר את האיש שמכרת לו?

02:05:04:11 02:05:11:08
מדובר באיש מבוגר, לפעמים היה
מארח אותנו בביתו ונותן לנו לאכול.

02:05:12:16 02:05:15:22
מרחב שהיה איש טוב, אפילו
נתתי לו את האקדח בחינם.

02:05:17:11 02:05:23:08
ואז כשעזבנו הוא ביקש מבנו שילווה
אותנו, זה היה רגע שלא אשכח בחיים.

02:05:23:10 02:05:25:23
תוכל לשתף אותנו במקרה המדובר?
- כן.

02:05:26:24 02:05:29:17
הוא אירח אותנו בביתו
ואז נתתי לו את האקדח.

02:05:30:13 02:05:35:03
ובעזרתו הצלחנו למכור
את כל כלי הנשק.

02:05:35:06 02:05:37:04
זה קרה ביום שיצאתם ל-אפטר?
- מה?

02:05:37:06 02:05:38:15
זה קרה ביום האפטר?
- כן.

02:05:38:17 02:05:41:13
זה היה ביום שאמרתם שאתם
רוצים לצאת להתאוורר?

02:05:41:14 02:05:44:17
לא, זה לא ביום הזה.
- אז תסביר לי שוב מהתחלה.

02:05:45:07 02:05:55:11
ובכן, יום לפני שיצאנו ל-אפטר,
היינו חייבים למכור את כל הנשק.

02:05:56:24 02:06:00:02
למחרת יצאנו לאפטר.

02:06:00:04 02:06:01:20
אז איך ארגנת את כל זה?

02:06:01:22 02:06:07:13
תכננו את זה זמן רב,
במשך שבוע-שבועיים.

02:06:07:14 02:06:13:21
אפילו היו לנו חששות רבים שיעבירו
אותנו למקום אחר כדי להילחם.

02:06:14:02 02:06:19:12
לא ארגנתי את זה לבד,
גם חבריי עזרו בתכנון.

02:06:19:15 02:06:25:08
תכננו את הבריחה יחד, נשבענו אחד
לשני שאנחנו ביחד באש ובמים.

02:06:25:10 02:06:27:09
זה סיפור מאוד יפה.
- כן.

02:06:27:13 02:06:29:22
ספר לי איך נשבעתם אחד לשני?
- כן.

02:06:29:23 02:06:32:12
זה מפחיד, אם אחד נתפס
הוא יכול להלשין על כולם.

02:06:32:14 02:06:39:04
ובכן, נשבענו אחד לשני
בקמץ שהיה על צווארנו.

02:06:39:11 02:06:47:19
כשאני שומע שמקללים את הנוצרים
אני נגעל, כי הם אמינים ונאמנים.

02:06:48:03 02:06:49:11
ספר לי איך עשיתם את זה.

02:06:49:13 02:06:59:18
כן. החזקנו את הקמץ ואמרנו:
אם תבגוד בי, אלוהים יבגוד בך.

02:06:59:20 02:07:06:19
עשיתם את טקס השבועה כולכם ביחד?
- כן, החזקנו זה בזה ונשבענו.

02:07:06:21 02:07:14:12
לאחר שנשבענו אחד לשני יצאנו ל-אפטר
והזקן שהתיידד איתי ליווה אותנו.

02:07:14:22 02:07:27:06
וככה ערקנו מהצבא, ואז הלכנו
הרבה ברגל, הלכנו בערך שבוע.

02:07:27:09 02:07:31:17
או-קיי. סלח לי רגע, יש לי שאלה.
אני קצת מחזירה אותך לסיפור קודם.

02:07:31:19 02:07:34:09
לפני שאנחנו עוברים הלאה,

02:07:34:24 02:07:48:00
אמרת שהייתם נלחמים בתוך הכפרים,
היכן שיש אזרחים, מה עלה בגורלם?

02:07:48:02 02:07:49:19
כן.
היו כאלה שמתו.

02:07:50:24 02:08:02:15
לרוב, האויבים התחבאו בשכונות כדי
שלא נירה עליהם כיוון שיש אזרחים.

02:08:02:17 02:08:10:15
למשל, כשמתחילים מלחמה פה בארץ,
יש לי אפשרות לתת דוגמה? לא?

02:08:10:16 02:08:14:06
עדיף שתסביר לי איך זה התנהל שם.
- כן, כן.

02:08:14:12 02:08:22:10
למשל, האויבים ידעו שהצבא לא יפגע
באזרחים, ולכן הם התחבאו בכפרים.

02:08:23:00 02:08:28:14
האויבים נלחמו מתוך הכפר, ובגלל
זה האזרחים החפים מפשע היו מתים.

02:08:29:20 02:08:33:10
זה בדיוק אותו הדבר כמו בארץ, שהחמאס
מסתתרים ויורים קטיושות מתוך עזה.

02:08:34:01 02:08:39:20
בזמן חילופי היריות היו מתים הרבה
אזרחים, לא היה ניתן למנוע את זה.

02:08:39:22 02:08:43:03
נתקלת במקרה שמשפחות מתו לשווא?
- כן, כן.

02:08:43:05 02:08:46:16
כן, שמעתי הרבה סיפורים
של משפחות שמתו לחינם.

02:08:46:17 02:08:53:21
זה זכור לי מאוד, זה חרוט בזיכרוני,
לפעמים אני לא ישן בגלל זה.

02:08:53:23 02:09:15:12
פעם אחת משפחה הסתתרה באחד ההרים.
כוחותינו חשבו שהם אויבים וירו בהם,

02:09:15:20 02:09:20:05
כולם מתו במקום. מה אפשר לעשות,
זה היה הכרחי!

02:09:21:23 02:09:33:04
במלחמה יש כאלה שנהרגים ויש
שניצלים, מלחמה זה דבר קשה מאוד.

02:09:33:12 02:09:42:02
במלחמה הזאת מתו הרבה אנשים
על לא עוול בכפם.

02:09:42:05 02:09:45:08
הזיכרונות האלה הם בלתי נשכחים.

02:09:45:13 02:09:57:03
כמה אזרחים וילדים מתו, כמה אנשים
איבדו את ביתם ורכושם.

02:09:57:17 02:10:05:07
הרבה מהם איבדו הכול
ולא נשאר להם כלום.

02:10:05:09 02:10:11:18
הרבה אזרחים שילמו מחיר כבד, המפתיע
הוא שלא מאתרים את אותם מורדים.

02:10:12:02 02:10:14:10
הם היו מתחבאים ויורדים למחתרת.

02:10:14:13 02:10:20:06
וכל אלה זיכרונות ואירועים
בלתי נשכחים.

02:10:20:15 02:10:25:08
רציתי להבין, היכן הסתתרו
האזרחים בזמן המלחמה?

02:10:26:12 02:10:29:17
היכן היו האזרחים בשעת המלחמה?
- לא הייתה להם שום ברירה.

02:10:29:19 02:10:33:02
למשל, תושבי "טיגריי" נשארו בבתייהם
בזמן המלחמה, לא היה להם לאן ללכת.

02:10:33:04 02:10:41:20
מרוב שלא הייתה להם ברירה, חלק
מהאזרחים נלחמו בנו. לא כולם.

02:10:41:22 02:10:45:04
היו שהצליחו להרוג את הכוחות שלנו
בגרזן, כשהזמינו אותם לשתות מים.

02:10:45:11 02:10:49:24
כוחותינו שרדו 3-4 ימים
ללא אוכל ושתיה.

02:10:50:01 02:10:54:02
כשאתה רעב אתה לא מרוכז ולפעמים
אתה לא יודע מה אתה עושה.

02:10:54:07 02:10:58:07
לחיות ימים שלמים בלי אוכל
ושתיה זה קשה מאוד.

02:10:58:09 02:11:02:18
בזמן הזה חלק מהתושבים הרגו את
כוחותינו בעזרת גרזן.

02:11:02:20 02:11:06:11
את זה אני זוכר את זה ממש טוב.

02:11:06:16 02:11:16:22
בנוסף, כשהיו יריות לעברנו יצאנו
מהבסיס והתחלנו להילחם באויבים.

02:11:17:00 02:11:26:18
הלכנו וניסינו לאתר את אותם מורדים,

והם התחבאו בתוכם לכן אזרחים נפגעו.

02:11:26:20 02:11:35:24

מי שנפגע הם תושבי המקום,
המחבלים כמעט ולא אותרו.

02:11:36:01 02:11:42:02

המקרים האלה עודדו
אותך לעזוב?

02:11:43:23 02:12:03:12

זה עצוב כשאתה רואה שאזרחים נפגעים,
כשאתה רואה שאתיופים נלחמים זה בזה,

02:12:03:14 02:12:15:08

כשאתה רואה שנפגעים ילדים ושחלקם
מאבדים את חייהם, משפחותיהם וביתם,

02:12:16:21 02:12:31:08

כשרואים רק סבל אז אתה רוצה לערוק.
ורק חשבנו איך נוכל לברוח.

02:12:32:11 02:12:38:06

אבל, אתה ממשיך להילחם
מהכרח ולא מרצון.

02:12:38:14 02:12:44:04

וזאת מכיוון שאם הייתי מסרב פקודה,
היו מענישים אותי במכות.

02:12:46:04 02:12:53:21

יש לנו מפקדים שמתבוננים על הכול,
יש מעקב אחרינו.

02:12:53:24 02:12:59:13

המסלול היה שאתה עושה טירונות, נשבע
אמונים למולדת ויוצא להילחם.

02:13:00:00 02:13:05:19

לצאת ולהילחם היה פקודה,
לא הייתה שום ברירה אחרת.

02:13:06:16 02:13:16:03

לכן, גם אם זה הפריע לי,
נלחמתי עד השעה שערקנו בעצם.

02:13:16:06 02:13:24:05

כשקצת הייתה רגיעה, מכרנו
את נשקנו וערקנו מהצבא.

02:13:24:08 02:13:26:17
או-קיי, בוא נחזור לזמן שערקתם.
- כן.

02:13:26:20 02:13:38:08
ואז האיש המבוגר, זה שהתיידדתי איתו,
ליווה אותנו על הדרך שמובילה לסודן.

02:13:38:16 02:13:41:06
האיש הזה היה ממוצא "טיגרי"?

02:13:41:09 02:13:43:04
מה? כן, הוא היה "טיגרי".

02:13:43:06 02:13:53:13
אנו לא יכולים להסתכל על בן אדם
ולהשוות אותו לאחר.

02:13:53:14 02:13:55:06
לפעמים אני מבין את זה.

02:13:55:08 02:14:00:21
לדוגמה, יש כאלה שאומרים:
העדה הזו היא עדה לא טובה,

02:14:01:06 02:14:09:06
זה ידוע שבכל עדה יש רעים,
גם אצל ה-"טיגרים" יש אנשים טובים.

02:14:09:08 02:14:21:11
לא משנה לאיזו עדה אדם משתייך,
זה לא אומר שהוא אדם רע.

02:14:21:13 02:14:25:19
אי אפשר להגיד שאם אתה "טיגרי"
אתה לא טוב. אי אפשר להגיד ככה.

02:14:26:14 02:14:33:11
לפעמים נוהגים לומר את הדברים
האלה, אבל זו צרות אופקים.

02:14:33:13 02:14:43:22
לכן, יש הרבה אנשים שעזרו לנו
כדוגמת האיש המבוגר שליווה אותנו.

02:14:43:24 02:14:49:24
או-קיי, הוא ליווה אתכם ומה אז?
- ואז המשכנו את דרכנו, המסע היה רב.

02:14:50:01 02:14:52:13

לקחתם איתכם תרמיל אוכל?

02:14:52:15 02:15:01:11
הוא צייד אותנו בלחם ובעוגיות
וליווה אותנו עד חציית הנהר.

02:15:03:10 02:15:10:08
ואז המשכנו ללכת במשך שבוע, בעיקר
בלילה כי פחדנו שיתפסו אותנו ביום.

02:15:10:11 02:15:13:06
הלכנו דרך רמת "מטמה".

02:15:13:10 02:15:14:07
האוכל שלקחתם אתכם הספיק לכם
לחמישה ימים?

02:15:14:09 02:15:15:18
לא, לא הספיק לנו.
הוא נגמר מהר.

02:15:15:22 02:15:21:15
הגענו למקום וביקשנו מקום לישון.

02:15:22:08 02:15:23:03
מה לבשתם באותו הזמן?

02:15:23:05 02:15:25:24
משהו קצר כזה...
- מדים צבאיים?

02:15:26:01 02:15:30:12
לבשנו בגדים של כפריים.

02:15:30:13 02:15:33:06
לא לבשתם מדים צבאיים?
- לא, לא לבשנו מדים. זה היה אסור.

02:15:33:08 02:15:38:00
או-קיי.
את כל זה ארגנו לפני שערקנו.

02:15:38:12 02:15:44:13
מי שהביא לנו את הבגדים לאחר שתפר
אותם במידה שלנו, היה האיש המבוגר.

02:15:44:16 02:15:50:14
האיש הזה, כנראה זו לא הייתה
הפעם הראשונה שהוא עוזר לחיילים.

02:15:50:15 02:15:54:09
היה לו אינטרס לעזור כי הוא היה מתפרנס מסחר בנשקים.

02:15:54:11 02:15:56:08
למי הוא היה מוכר את הנשקים?

02:15:56:21 02:16:05:00
ובכן, בגבול סודן היו אנשים שמחזיקים נשק ללא רישיון.

02:16:05:01 02:16:08:13
או-קיי.
- היו לו הכנסות רבות מהעיסוק הזה.

02:16:09:12 02:16:17:22
בערך לאחר 5 ימים או שבוע, הגענו סוף סוף לסודן.

02:16:17:24 02:16:19:15
המסע ארך 3 שבועות?

02:16:19:17 02:16:25:04
שלושה ימים.
לאחר כשבוע הגענו לסודן.

02:16:25:17 02:16:29:04
אם לא היינו עושים הפסקות היינו מגיעים ב-4-3 ימים.

02:16:29:08 02:16:32:03
אבל כיוון שעשינו הפסקות הגענו כעבור 5-6 ימים.

02:16:33:24 02:16:39:17
עברנו את הנהר והגענו לגבול סודן.

02:16:45:14 02:16:51:08
נכנסו לסודן והגענו לעיר בשם "דוחא", נראה לי שקוראים לעיר "דוחא".

02:16:52:00 02:16:53:15
לאחר מכן...

02:16:58:11 02:17:00:23
בגבול לא היו חיילים?

02:17:00:24 02:17:06:13
עשו עלינו חיפוש אחרי חציית הנהר לפני שנכנסנו לסודן.

02:17:06:15 02:17:08:00
בגבול סודן-אתיופיה...

02:17:08:02 02:17:09:17
נתנו לכם לעבור ככה סתם?
- כן.

02:17:09:19 02:17:17:07
כדי להגיע לסודן אפשר מעל או מתחת
אנחנו הגענו מ-"אבדרפי".

02:17:21:05 02:17:34:00
ואז נכנסנו וב-"דוחא", לא, אולי
ב-"סחונדה", לא זה בעצם ב-"דוחא".

02:17:34:02 02:17:38:13
כשנכנסנו שאלו אותנו מה מטרת הביקור
השבנו: אנחנו מגיעים כדי לעבוד.

02:17:38:15 02:17:46:01
ואז היה בקרבת מקום בסיס ושם
החיילים עצרו אותנו, עצרו אותנו.

02:17:46:02 02:17:48:16
חיילים סודנים?
- כן, עצרו אותנו חיילים,

02:17:56:23 02:17:59:10
ואז עיכבו אותנו לחקירה.

02:18:00:04 02:18:04:12
ואז שאלו: מה אתם עושים כאן?
איך הגעתם לפה?

02:18:06:03 02:18:08:03
ואז התחילו להכות אותנו.

02:18:11:21 02:18:16:03
ואז השבנו: באנו לעבוד
ולא למטרה אחרת.

02:18:19:06 02:18:22:13
אמרו לנו: תגידו את האמת,
למה הגעתם לפה?

02:18:23:21 02:18:26:11
ואז הפרידו אותנו והיכו אותנו.

02:18:28:01 02:18:31:08

בהתחלה חקרו אותנו ביחד
ואז כל אחד בנפרד.

02:18:32:24 02:18:38:07
ואז, כנראה שהחבר מהשכונה אמר להם
שאני יהודי ושאני הבאתי אותם לפה.

02:18:39:04 02:18:40:10
מסתבר שהוא הלשין.

02:18:48:18 02:18:52:19
הוא הלשין כי היכו אותנו בחוזקה.

02:18:55:10 02:19:00:10
ואז הם שחררו את חבריי
ואותי הם כלאו.

02:19:01:22 02:19:13:15
ובכלא מה אני אגיד לך, היכו אותי
ללא הפסקה ובחוזקה.

02:19:15:08 02:19:22:01
כוונתך שהיכו אותך חזק?
- כן, היכו אותי חזק מאוד.

02:19:25:13 02:19:34:19
ואז בין החקירות קיבלתי מכות,
שהיתי בבית סוהר כ-6-8 חודשים.

02:19:38:00 02:19:51:16
ואז, פעם אחת כשהיכו אותי, היו הרבה
אסירים שישבו איתי על עבירות שונות.

02:19:58:05 02:20:03:01
ואז כשהיכו אותי התעלפתי.

02:20:04:16 02:20:11:04
לאחר מכן, נשאו אותי ולקחו אותי
לבית חולים ב-"אמרקובה".

02:20:17:02 02:20:30:09
ואז לאחר יומיים, תוך כדי הטיפול
הגיעה האחות, היא הייתה מ-"גונדר".

02:20:33:17 02:20:37:11
היא שאלה אותי: מאיפה באת?
עניתי: "גונדר".

02:20:39:22 02:20:42:18
עכשיו, אני לא מכיר אותה

והיא לא מכירה אותי.

02:20:44:00 02:20:48:19

עניתי: "גונדר".
היא שאלה: איך הגעת לכאן?

02:20:48:21 02:20:54:07

היא אמרה: מה הם אמרו לך?
עניתי: כלום. הגעתי לכאן כדי לעבוד.

02:20:55:05 02:21:02:24

היא אמרה לי שהיא בעיר ב-"גונדר".
היא אמרה שהיא עובדת פה הרבה שנים.

02:21:03:06 02:21:08:07

היא אמרה שהיא עבדה גם ב-"חרטום".

02:21:08:18 02:21:20:05

היא אמרה לי" תנוח הלילה ואל תדאג,
לאט לאט אני אוציא אותך מכאן.

02:21:21:11 02:21:26:19

עכשיו הייתי ממש פצוע וחבול בראש
ובגב, עד כדי כך שלא יכולתי לתפקד.

02:21:29:23 02:21:36:14

למרות שעברתי הרבה, לא נשברתי והודיתי
שאני יהודי, ורק אמרתי שבאנו לעבוד.

02:21:37:16 02:21:50:16

ואז לאחר 3 ימים אותה הגברת הביאה
רכב שלקח אותי לדוד שלה ב-"גדריף".

02:21:52:15 02:22:09:09

היה שומר שמשגיח ואני לא יודע
איך היא הצליחה להבריח אותי.

02:22:09:23 02:22:13:01

באותו הזמן היו לי סחרחורות ואני
לא זוכר איך הצליחה להבריח אותי.

02:22:13:10 02:22:16:23

וככה היא הצליחה ושלחה אותי
עם הנהג ל-"גדריף".

02:22:18:01 02:22:29:23

ב-"גדריף" השתקמתי אצל דודה
במשך 5-6 חודשים.

02:22:30:23 02:22:51:16

כשהבראתי התחלתי לעזור
קצת לדודה בכל מיני עבודות.

02:22:52:11 02:23:01:05
ואז במקביל לעבודתי התחלתי לשאול
לגבי ביתא ישראל שהגיעו ל-"גדריף".

02:23:01:08 02:23:10:04
זה היה פעם הנתיב
שלהם אבל זה הופסק.

02:23:10:13 02:23:12:02
שאלתי אותו על הנושא.

02:23:13:06 02:23:17:19
אמרתי לו: היה לי דוד
שהגיע לפה ונעלם.

02:23:17:20 02:23:22:21
הוא אמר: זה היה פעם אבל הם הפסיקו
להגיע לכאן כי הרבה מהם מתו כאן.

02:23:23:17 02:23:36:04
ואז לאחר זמן מה הוא שלח אותי
עם כל מיני סוחרים בחזרה לגונדר.

02:23:40:23 02:23:47:04
הגענו ל-"גונדר", זה היה
מסע בין שלושה ימים.

02:23:49:18 02:23:55:02
שלח אותי יחד עם הסוחרים
וכך הגעתי ל-"גונדר".

02:23:58:07 02:24:08:00
הגעתי לגונדר, היה לי
כסף שהוא הביא לי.

02:24:09:09 02:24:18:15
בגונדר ממש חזרתי לעצמי
והתחלתי לעבוד כסוחר.

02:24:19:13 02:24:28:00
התחלתי לסחור בכותנה, שומשום
ותבלינים מגונדר לסוודן עם הסוחרים.

02:24:28:01 02:24:29:18
ואז הרווחתי המון כסף.

02:24:30:11 02:24:32:01

כשהגעת לגונדר, היכן חיית?

02:24:32:10 02:24:37:17
מה? גרתי בשכירות,
באחת השכונות.

02:24:37:19 02:24:46:12
ושם כשעסקתי בעיסוקי
אף אחד לא הכיר אותי.

02:24:46:14 02:24:50:11
ואז לאחר מכן, הלכתי לשגרירות,

02:24:53:05 02:25:03:12
הלכתי לשגרירות ושם היה את "זימנה"
ופקידתו ארגוהא. אולי הכרת אותה.

02:25:04:12 02:25:07:15
כששוחחתי אתם הם אמרו לי שהם
לא יכולים להכיר בי כיהודי.

02:25:09:08 02:25:17:00
מכיוון שכאשר הוריי היו פה
הם דיווחו שאני נפטרת.

02:25:17:02 02:25:23:20
הסיבה שהם אמרו כך היא שבאותה זמן
הוריי האמינו שאני לא בין החיים.

02:25:25:24 02:25:28:11
ואז "זימנה" לא רצה
להכיר בי כיהודי.

02:25:28:19 02:25:32:19
הוא אמר לי אתה נראה איזה עבריין,
נראה לי שאתה נוצרי ולא יהודי.

02:25:33:06 02:25:43:07
וזאת מכיוון שנראיתי טוב, שדיברתי
בצורה מסוימת ושהסתדרתי עם כולם.

02:25:45:00 02:25:49:20
ואז הלכתי לכפר שבו נולדתי
כדי לבקר את חברי.

02:25:51:10 02:26:12:05
הגעתי לשכונה שבה גדלתי והסגרתי
לרשויות את הקב"ט ששלח אותי לצבא.

02:26:13:01 02:26:22:20

הלכתי למשרד הממשלתי
ואמרתי להם שאני יהודי.

02:26:23:11 02:26:33:05
וסיפרתי להם את כל הסיפור
בהרחבה והבאתי לכליאתו.

02:26:36:02 02:26:37:01
לקחו אותו...

02:26:37:03 02:26:41:16
באותו הזמן רק רציתי לנקום, אפילו
אם הייתי הורג אותו הייתי שמח.

02:26:43:03 02:26:50:22
לקחו אותו, כלאו אותו ולאחר מכן
הלכתי למקום שבו הוריי גרו.

02:26:52:13 02:27:03:02
העברתי זמן איכות עם חברי הילדות
שלי, בין לבין הייתי עובד.

02:27:04:14 02:27:17:01
ואז הם סיפרו לי שהרבה נוצרים
הצטרפו למסע. והם גם רוצים להצטרף.

02:27:19:24 02:27:28:10
לאחר מכן, במקביל לעבודתי
הייתי הולך ל-"זימנה".

02:27:30:02 02:27:37:02
עכשיו שכרתי בית בכפר וגם בעיר.

02:27:38:06 02:27:46:24
ואז הפעילות של "זימנה" הייתה
להביא יהודים מהכפרים אל העיר.

02:27:47:01 02:28:02:24
ואז הוא היה אוסף את כל האנשים
ומאחסן אותם באכסניה בעיר.

02:28:03:01 02:28:10:07
ומהאכסניה, מי שנשלח לו בפקס אישור
לעלות, לוקחים אותו והוא עולה ארצה.

02:28:12:03 02:28:15:07
באותו זמן "זימנה" סירב לעלות אותי.

02:28:15:09 02:28:20:22
אבל אני מכיר את "זימנה",

דודתו הייתה שכנה שלנו.

02:28:23:21 02:28:29:07
ואז נתתי שוחד לשומר, נכנסתי
והתחלתי להתווכח עם "זימנה".

02:28:29:09 02:28:35:22
כשנכנסתי כולם התאספו והוא במרכז,
הוא היה מגיע אחת לחודש מאדיס אבבה.

02:28:36:01 02:28:42:13
מי שהייתה מתפעלת את המקום
הייתה "ארגוהא", "ארגיטו".

02:28:43:24 02:28:56:01
ואז יום אחד מחאתי כפיים ואמרתי
לו אני רוצה שתקשיב לי עד הסוף.

02:28:57:00 02:29:05:18
הוא אמר: תשב, אמרתי שלא יושב.
אמרתי: יום אחד אני אביא אותך לדין.

02:29:05:21 02:29:12:13
אמרתי לו: אתה מכיר את אבי ואת אמי
ובכל זאת מסרב להעלות אותי לישראל.

02:29:12:17 02:29:14:10
אתה אפילו קרוב משפחה שלי, לא?

02:29:14:15 02:29:19:09
אמרתי: היום אתה בעל המאה ובעל הדעה,
ככה במילים אלה ממש.

02:29:19:10 02:29:21:12
ואז הוא אמר לי מי אתה?

02:29:22:07 02:29:24:17
כפי שאת ביקשת שאספור דורות
כך הוא ביקש ממני לספור.

02:29:25:18 02:29:27:03
הוא שאל אותי: בנם של מי אתה?

02:29:27:06 02:29:36:17
אמרתי לו: אתה לא זימנה אברהם?
אתה לא דוד של מרטו מלקמו?

02:29:37:17 02:29:38:17
ואז הוא נבהל.

02:29:40:01 02:29:44:00
אמרתי לו: איך אתה עושה ככה?
למה אתה לא נותן זכות דיבור?

02:29:44:03 02:29:48:19
הוא אמר: לא רק אתה מגיע לפה,
באים עבריינים שטוענים שהם יהודים.

02:29:49:11 02:29:51:04
אמרתי לו: תקשיב מה למה שכל ליבי.

02:29:51:13 02:29:58:24
בזמן הוויכוח כל הקהל התאסף,
ואותם שומרים ששילמתי להם שוחד.

02:29:59:19 02:30:03:01
ואז אמרתי לו: קודם תקשיב לי.

02:30:03:17 02:30:12:14
שם אבי בלאיי טרקין, טרקין מנגיסטו
מנגיסטו אינלם, אינלם מרו, מרו בוגלה.

02:30:12:20 02:30:17:19
זהו שמם, אתה צריך עוד משהו?

02:30:18:19 02:30:20:13
אתה מכיר את הנתון הזה לא?

02:30:21:11 02:30:23:24
מה עם הצד של אמך?
כלומר, כפי שאת שאלת.

02:30:24:11 02:30:28:13
בצד של אמי, שמה ננו קסה,
קסה יהולשת, יהולשת ווסה.

02:30:30:20 02:30:35:20
הם התגוררו ב-"אתייה", אנחנו גרנו
עם דודתך ב"קוששליט" ליד שדה התעופה.

02:30:35:22 02:30:40:16
התגוררת ב-"אמבובר", לא?
אנחנו מכירים את השורשים שלך.

02:30:41:24 02:30:46:18
אמרתי לו: הזמן לא משנה
את ההיסטוריה של האדם.

02:30:47:24 02:30:50:14
מה עם הצד של אמך שלך?

סיפרתי לו.

02:30:50:15 02:31:02:13
וסבתא שלי היא אחות של סמאיין מקונן
ארגהין מקונן, מקונן אליאס. זהו שמם.

02:31:03:07 02:31:05:00
אתה זקוק למידע נוסף?

02:31:06:17 02:31:21:02
מסתבר שדודתי מירושלים שכנה שלו,
"ננה", זאת שסיפרתי לך עליה.

02:31:21:07 02:31:29:05
הוא נשוי לאישה לבנה והן היו שכנות
בירושלים, לכן היא הכירה אותם.

02:31:29:08 02:31:37:16
והיא אמרה לו זה, התמונה של אחייני
אם תמצא אותו תעלה אותו ארצה.

02:31:38:13 02:31:40:13
הוא שאל אותי: האם אתה מלסה?
עניתי: כן.

02:31:40:23 02:31:45:22
חשבתי שאתה אחד העבריינים.
אתה האחייין של מולונש?

02:31:46:17 02:31:50:16
אמרו לי שאתה מת, אבל אמרה שאולי יש
סיכוי ולכן הביאה לי את התמונה.

02:31:50:18 02:31:58:18
ואז עניתי: גם אם אמרו שאני מת,
ברוך ה' אני בין החיים.

02:31:59:12 02:32:05:04
וכשהוא ראה את התמונה שלי הוא לא
האמין, זו הייתה תמונה שהייתי קטן.

02:32:05:13 02:32:11:09
זו הייתה תמונה שהצטלמנו כשהיינו
קטנים ולכן נתנו לדודתי.

02:32:17:06 02:32:27:06
ואז האמין לי, ובאותו רגע התקשר
לדודתי ונתן לי לדבר אתה ועם אחותי.

02:32:28:05 02:32:32:17

ואז אני והוא נהיינו חברים.

02:32:32:20 02:32:36:14
ואז הוא נתן לי לשהות באכסניה.

02:32:36:20 02:32:43:05
ובינתיים, הוא הביא יהודים
מהכפר אל העיר לאכסניה.

02:32:44:16 02:32:48:02
ואז ניגשתי אליו וביקשתי ממנו כסף,
אמרתי לו שאין לי מה לאכול.

02:32:48:04 02:32:50:23
הוא אמר: אתה נראה מיליון דולר,
איך אתה אומר שאין לך מה לאכול?

02:32:51:01 02:32:54:00
הלבוש שלי לא אומר כלום,
השגתי את זה בעבודה קשה.

02:32:54:12 02:32:59:00
ואז הוא נתן לי כסף, הוא ביקש
מ"ארגוהי" שתתן לי כסף.

02:32:59:14 02:33:11:16
ואז, כיוון שהכרתי את דרכים,
התחלתי להביא אנשים מהכפרים אל העיר.

02:33:12:03 02:33:14:18
ובמשך זמן מסוים עסקתי במלאכה הזאת.

02:33:15:04 02:33:24:24
הזמנתי את מורי הדרך לאכול ולשתות
כמו שצריך וככה הם סייעו לי בעבודה.

02:33:26:00 02:33:35:02
ובין לבין הייתי הולך
גם לכפר שבו נולדתי.

02:33:35:05 02:33:47:24
וככה לאחר 6 חודשים
כאשר עסקתי במלאכה,

02:33:48:18 02:33:57:09
בישרו לי שהגיע פקס, אמרו שהגיע
פקס והודיעו לי שאני עולה ארצה.

02:33:58:11 02:34:07:18
ואז נפרדתי מחברי הילדות שלי,

נפרדנו אחד מהשני בבכי רב.

02:34:08:16 02:34:17:13
ואז מונית לאחראי על 50 איש
ונסענו באוטובוס ל"אדיס אבבה".

02:34:18:16 02:34:38:16
דבר בלתי נשכח הוא, כשנסענו
כל ה- 50 איש, עשינו עצירה ב-"דג'ין"

02:34:38:18 02:34:44:06
היה איתי איזה בחור ערני שעזר לי,
כי באותו הזמן היו הרבה עבריינים,

02:34:45:14 02:34:54:20
לדאוג לכל האנשים האלה היה לא פשוט.
דאגנו למיטות ולכל הצרכים הנלווים.

02:34:55:02 02:34:57:02
ואז העבריינים ניסו לשדוד אותנו.

02:34:58:07 02:35:04:00
אירוע בלתי נשכח זה שהלכתי
מכות עם אחד העבריינים.

02:35:04:23 02:35:05:16
החיים לא פשוטים שם.

02:35:05:22 02:35:16:00
ואז הייתה אישה אחת שהייתה יחד עם
אמה והמלון היה מלא עד אפס מקום.

02:35:19:23 02:35:32:08
עכשיו כשהמלון היה מלא, האישה הזו
אמרה שהיא חייבת לישון עם אימא שלה,

02:35:32:11 02:35:41:12
ואז אני רואה שאחד הכייסים חונק
אותה ומנסה לקחת לה את הארנק,

02:35:43:03 02:35:58:00
כשצעקה: "הוא הורג אותי", אמרתי
לחבר חכה, ורצתי לכייס והלכנו מכות.

02:35:59:16 02:36:00:16
עשיתי מה שיכולתי.

02:36:01:20 02:36:11:07
גם לו היו יכולות, הוא השיב מלחמה
כראוי, ובקושי רב הצלחתי לסלק אותו.

02:36:13:10 02:36:22:09
כיוון שבצבא רכשתי מיומנויות לחימה
זה הכריע את הכף, כך הצלתי אותה.

02:36:23:06 02:36:31:23
וככה השגחנו בלילה, ובבוקר כשעלינו
לאוטובוס היו עימותים עם העבריינים.

02:36:32:00 02:36:38:00
ואז רק אחרי שנתי לנושאי מזוודות
טיפ הם העמיסו לנו את כל הכבודה.

02:36:40:15 02:36:46:09
ואז לאחר יומיים הגענו ל-"אדיס אבבה".

02:36:46:24 02:36:54:12
ב-"אדיס אבבה" קיבלו אותנו בחניון
של תחנה מרכזית, זה נקרא "סלשי".

02:36:54:15 02:36:59:16
ושם פגשנו את "קוקי יעקב",
היום הוא לא חי, הוא מת בחנק ז"ל.

02:37:01:13 02:37:04:07
הוא היה הבן של המנהיג "אבה יעקב".
היה איש מאוד מוערך.

02:37:07:14 02:37:18:23
נדמה לי שהוא ועובדי השגרירות חיכו
לנו עם אוטובוס משלהם ולשם עברנו.

02:37:19:09 02:37:25:05
וככה הם לקחו אותנו לאכסניה
ליד השגרירות ב-"אדיס אבבה",

02:37:26:04 02:37:33:19
ובאכסניה התמקמנו והלכנו לישון.

02:37:33:24 02:37:53:14
ואז, למחרת יצאנו לשאוף אוויר,
וקיבלנו כסף לקניות.

02:37:54:14 02:38:02:08
אירוע בלתי נשכח הוא זה, שלמחרת
כשיצאתי פגשתי את דודי שהוגדר נעדר.

02:38:04:18 02:38:12:11
הוא התחתן בגיל צעיר והלך לחיות
עם אשתו ב-"טיגריי" בעיר "שררו".

02:38:12:13 02:38:16:21
ואני לחמתי בעיר הזאת, קרוב
מאוד להיכן שהם היו גרים.

02:38:19:08 02:38:23:08
אני אישית לא מכיר אותו,
אבל הוא אח של סבא שלי.

02:38:24:07 02:38:28:19
עוד כשהיה צעיר הוא עזב, הוא הגיס של
המנהיג "אבה יעקב", שמו אניהו אשטה.

02:38:28:24 02:38:35:11
סבי היה מספר לי עליו בילדותי,
שעזב ולא יודעים איפה הוא.

02:38:37:04 02:38:45:10
עכשיו במקרה כשיצא אל העיר
שדדו אותו עבריינים.

02:38:45:16 02:38:47:06
שדדו את הכסף ששלחו לו קרוביו בארץ.

02:38:47:08 02:38:48:24
משפחתו, אשתו וילדיו
נמצאים ב-"טיגריי".

02:38:49:02 02:38:55:00
אבל אותו דוד בא עד אליו והשכיר
עבורו דירה ושיכן אותו ב-"אדיס אבבה".

02:38:55:06 02:38:59:05
ואז הרצון שלו הוא להביא את משפחתו
מ-"טיגריי" ל-"אדיס אבבה".

02:39:00:23 02:39:11:00
הוא היה גר בדירה שכורה, וכשפגשנו
אותו אני וחבריי שאלנו: מה קרה לך?

02:39:11:07 02:39:14:19
הוא ענה: יש כל מיני עבריינים
שדורשים ממני להביא להם כסף.

02:39:14:22 02:39:16:04
אמרתי לו: מי אלה שמאיימים עליך?

02:39:19:15 02:39:21:07
אמרתי לו: תראה לי מי הם?

02:39:22:23 02:39:25:08
ואז שאלתי אותו: מי אתה? מה שמך?

02:39:25:10 02:39:32:22
נבהלתי, הוא היה נראה לי מוכר,
הלב שלי דפק במהירות.

02:39:33:02 02:39:34:14
שוב שאלתי אותו: מה שמך?

02:39:37:04 02:39:37:22
מי אתה?

02:39:37:24 02:39:41:14
הוא ענה: אני שאלתי ראשון.

02:39:42:00 02:39:43:12
אמרתי לו: אני הבן של טרק'ין.

02:39:43:15 02:39:44:15
ואז הוא ענה: אתה מלסה?

02:39:45:11 02:39:48:18
שאלתי: אתה הדוד שחי כנעדר?
הוא ענה: כן.

02:39:49:19 02:39:54:00
לאחר מכן התחבקנו והתנשקנו,

02:39:54:02 02:40:03:09
ואז הוא לקח אותי לביתו השכור, וככה
השגחנו עליו ואף אחד לא נגע בו.

02:40:03:11 02:40:06:15
גם כשיצאנו היינו איתו כל הזמן.

02:40:07:03 02:40:17:05
היו לי חברים מוכרים ב-"אדיס אבבה"
שהיינו מבליים יחד בערב בפאב.

02:40:18:03 02:40:26:00
נשארנו באדיס אבבה בערך חודשיים
ואז נאמר לנו שאנחנו עולים,

02:40:26:05 02:40:30:08
מבלי שניצלנו את הכספים
ששלחו לנו משפחותינו.

02:40:31:17 02:40:37:10
מבלי שעשינו חיים,

צריכים לעלות ארצה.

02:40:37:13 02:40:43:08

אמרנו: תנו לנו זמן ליהנות, עד
עכשיו היינו בוויכוח עם השגרירות.

02:40:43:19 02:40:50:24

נהנינו עם הכסף ככל שיכולנו, במה
שנותר קניתי מתנות ועליתי לישראל.

02:40:52:07 02:40:53:07

או-קיי.

02:40:54:09 02:41:04:23

אז שאלה אחרונה: בחיים באתיופיה יש
משהו שאתה מתגעגע אליו הכי הרבה?

02:41:05:15 02:41:08:21

יש משהו שאתה זוכר ומתגעגע אליו?

02:41:10:04 02:41:16:23

כן, יש לי געגועים, אני מאוד אוהב
את אתיופיה, אין כמו המסורת שלנו.

02:41:18:06 02:41:24:00

באתיופיה מאוד כיבדנו את החגים.

02:41:24:09 02:41:32:06

היה לנו כבוד למבוגרים
מאתנו, ובכלל הכול.

02:41:32:22 02:41:41:11

איך שכיבדנו אחד את השני, הדברים
האלה הם חוויות בלתי נשכחות.

02:41:42:23 02:41:50:17

דברים נוספים שאני זוכר כשחיינו שם,
אני זוכר שהסתדרנו ולא רבנו,

02:41:51:02 02:41:52:08

אני מתכוון אצלנו בשכונה.

02:41:53:02 02:42:00:15

אני מתגעגע לנחל, לילדות שלי,
יש המון זיכרונות טובים.

02:42:00:19 02:42:06:04

למשל, אני מתגעגע לאוכל האותנטי,
הטעם הוא לא כמו בארץ.

02:42:07:12 02:42:19:15

כשכולנו נפגשים בחגים ומבליים, אלה
זיכרונות שאני מאוד מתגעגע אליהם.